

SÉANCE DU LUNDI 7 JUILLET 1997

VERGADERING VAN MAANDAG 7 JULI 1997

SOMMAIRE :

CONGÉS :

Page 3319.

EXCUSÉS :

Page 3319.

COMMUNICATIONS :

Page 3319.

1. Transmission d'un arrêté royal.
2. Cour de cassation.

PROJET DE LOI (Discussion et vote) :

Projet de loi sur les faillites (Évocation).

Réouverture de la discussion. — *Orateur*: **M. Vandenberghe**, rapporteur, p. 3320.

Explication de vote: *Orateur*: **M. Loones**, p. 3320.

Vote sur l'ensemble du projet de loi, p. 3320.

DEMANDES D'EXPLICATIONS (Discussion) :

Demande d'explications de M. Vergote au ministre de la Justice sur «la lutte contre la fraude dans l'emploi des hormones».

Orateurs: **M. Vergote**, **M. De Clerck**, ministre de la Justice, p. 3321.

Demande d'explications de M. Goris au ministre de la Défense nationale sur «l'achat de 54 véhicules blindés 6 × 6 pour la brigade paracommando».

Orateurs: **M. Goris**, **M. Poncelet**, ministre de la Défense nationale, p. 3323.

Demande d'explications de M. Goris au ministre de la Défense nationale sur «l'état d'avancement du programme Trigat».

Orateurs: **M. Goris**, **M. Poncelet**, ministre de la Défense nationale, p. 3325.

INHOUDSOPGAVE :

VERLOF :

Bladzijde 3319.

VERONTSCHULDIGD :

Bladzijde 3319.

MEDEDELINGEN :

Bladzijde 3319.

1. Overzending van een koninklijk besluit.
2. Hof van Cassatie.

WETSONTWERP (Bespreking en stemming) :

Ontwerp van faillissementswet (Evocatie).

Heropening van de bespreking. — *Spreker*: **de heer Vandenberghe**, rapporteur, blz. 3320.

Stemverklaring: *Spreker*: **de heer Loones**, blz. 3320.

Stemming over het geheel van het wetsontwerp, blz. 3320.

VRAGEN OM UITLEG (Bespreking) :

Vraag om uitleg van de heer Vergote aan de minister van Justitie over «de strijd tegen de hormonenfraude».

Sprekers: **de heer Vergote**, **de heer De Clerck**, minister van Justitie, blz. 3321.

Vraag om uitleg van de heer Goris aan de minister van Landsverdediging over «de aankoop van 54 6 × 6 pantservoertuigen voor de paracommandobrigade».

Sprekers: **de heer Goris**, **de heer Poncelet**, minister van Landsverdediging, blz. 3323.

Vraag om uitleg van de heer Goris aan de minister van Landsverdediging over «de stand van zaken in het Trigat-programma».

Sprekers: **de heer Goris**, **de heer Poncelet**, minister van Landsverdediging, blz. 3325.

Demande d'explications de M. Goris au ministre de la Défense nationale sur « les drones servant de cibles aériennes dans le cadre des exercices de tir de fusées Mistral ».

Orateurs : **M. Goris, M. Poncelet**, ministre de la Défense nationale, p. 3326.

Demande d'explications de M. Verreycken au ministre de la Défense nationale sur « les déclarations que le ministre a faites à la presse ».

Orateurs : **M. Verreycken, M. Poncelet**, ministre de la Défense nationale, p. 3328.

Demande d'explications de M. Hostekint au ministre de la Défense nationale sur « le racisme à l'armée ».

Orateurs : **MM. Hostekint, Goris, Mme Willame-Boonen, MM. Verreycken, Desmedt, M. Poncelet**, ministre de la Défense nationale, p. 3329.

Vraag om uitleg van de heer Goris aan de minister van Landsverdediging over « de luchtdoel drones van Mistralraketten ».

Sprekers : **de heer Goris, de heer Poncelet**, minister van Landsverdediging, blz. 3326.

Vraag om uitleg van de heer Verreycken aan de minister van Landsverdediging over « zijn recente uitspraken tegenover de media ».

Sprekers : **de heer Verreycken, de heer Poncelet**, minister van Landsverdediging, blz. 3328.

Vraag om uitleg van de heer Hostekint aan de minister van Landsverdediging over « het racisme in het leger ».

Sprekers : **de heren Hostekint, Goris, mevrouw Willame-Boonen, de heren Verreycken, Desmedt, de heer Poncelet**, minister van Landsverdediging, blz. 3329.

PRÉSIDENCE DE M. SWAELEN, PRÉSIDENT
VOORZITTERSCHAP VAN DE HEER SWAELEN, VOORZITTER

Le procès-verbal de la dernière séance est déposé sur le bureau.
De notulen van de jongste vergadering worden ter tafel gelegd.

La séance est ouverte à 14 h 40.
De vergadering wordt geopend om 14.40 uur.

CONGÉS — VERLOF

M. Ph. Charlier, en mission à l'étranger, demande un congé.
Verlof vraagt: de heer Ph. Charlier, met opdracht in het buitenland.
— Ce congé est accordé.
Dit verlof wordt toegestaan.

EXCUSÉS — VERONTSCHULDIGD

MM. Devolder, en mission à l'étranger, et Raes, pour d'autres devoirs, demandent d'excuser leur absence à la réunion de ce jour.
Afwezig met bericht van verhindering: de heren Devolder, met opdracht in het buitenland, en Raes, wegens andere plichten.
— Pris pour information.
Voor kennisgeving aangenomen.

COMMUNICATIONS

Transmission d'un arrêté royal

MEDEDELINGEN

Overzending van een koninklijk besluit

M. le président. — En vertu de l'article 3bis des lois coordonnées sur le Conseil d'État, le vice-Premier ministre et ministre de l'Économie et des Télécommunications transmet au Sénat, avant sa publication au *Moniteur belge* l'arrêté royal du 18 juin 1997 portant création d'un régime temporaire de congé préalable à la retraite pour certains membres du personnel statutaire de la société anonyme de droit public Belgacom, en application de l'article 3, § 1er, 6°, de la loi du 26 juillet 1996 visant à réaliser les conditions budgétaires de la participation de la Belgique à l'Union économique et monétaire européenne.

Avec cet arrêté royal sont également transmis, l'avis du Conseil d'État ainsi que le rapport au Roi.

Met toepassing van artikel 3bis van de gecoördineerde wetten op de Raad van State zendt de vice-eerste minister en minister van Economie en Telecommunicatie aan de Senaat over, vóór de bekendmaking ervan in het *Belgisch Staatsblad* het koninklijk besluit van 18 juni 1997 tot invoering van een tijdelijke regeling van verlof voorafgaande aan de pensionering voor bepaalde statutaire personeelsleden van de naamloze vennootschap van publiek recht Belgacom, met toepassing van artikel 3, § 1, 6°, van

de wet van 26 juli 1996 strekkende tot realisatie van de budgettaire voorwaarden tot deelname van België aan de Europese Economische en Monetaire Unie.

Met dit koninklijk besluit worden tevens overgezonden, het advies van de Raad van State alsmede het verslag aan de Koning.

— Distribution.
Ronddeling.

Cour de cassation — Hof van Cassatie

M. le président. — Par lettre du 10 juin 1997, le procureur général près la Cour de cassation a transmis au Sénat, conformément à l'article 256 du Code judiciaire, la liste des candidats présentés par ladite cour, en son assemblée générale et publique du 5 juin 1997, à deux places vacantes de conseiller à la Cour de cassation.

Il appartient au Sénat, en application des articles 151 de la Constitution et 256 du Code judiciaire, de procéder à son tour à la formation d'une liste double de candidats pour la deuxième place vacante de conseiller.

Le document reprenant la liste des candidats qui ont adressé leur requête au ministre de la Justice en application de l'article 287, alinéa 1er, du Code judiciaire, sera distribué sous le n° 1-675/1.

Il sera procédé au scrutin secret en vue de cette présentation au cours de la séance plénière du jeudi 10 juillet prochain.

Ont été présentés par la Cour de cassation:

Premier candidat: M. Paul Maffei, conseiller à la Cour d'appel de Bruxelles.

Deuxième candidat: M. André Vanderwegen, conseiller à la Cour d'appel de Bruxelles.

Bij brief van 10 juni 1997 heeft de procureur-generaal bij het Hof van Cassatie overeenkomstig artikel 256 van het Gerechtelijk Wetboek aan de Senaat overgezonden, de lijst van de kandidaten die door bedoeld hof in zijn algemene openbare vergadering van 5 juni 1997 werden voorgedragen voor twee vacante ambten van raadsheer in het Hof van Cassatie.

Overeenkomstig de artikelen 151 van de Grondwet en 256 van het Gerechtelijk Wetboek moet de Senaat op zijn beurt een dubbeltaal opmaken voor het tweede vacante ambt van raadsheer.

Het gedrukte stuk met de lijst van de gegadigden die met toepassing van artikel 287, eerste lid, van het Gerechtelijk Wetboek, hun kandidatuur gesteld hebben bij de minister van Justitie, wordt onder het nr. 1-675/1 rondgedeeld.

Er zal tot de geheime stemming voor deze voordracht worden overgegaan in de loop van de plenaire vergadering van donderdag 10 juli aanstaande.

Werden voorgedragen door het Hof van Cassatie :

Eerste kandidaat: de heer Paul Maffei, raadsheer in het Hof van Beroep te Brussel.

Tweede kandidaat: de heer André Vanderwegen, raadsheer in het Hof van Beroep te Brussel.

ONTWERP VAN FAILLISSEMENTSWET (EVOCATIE)

Heropening van de algemene bespreking

Stemming

PROJET DE LOI SUR LES FAILLITES (ÉVOCATION)

Réouverture de la discussion générale

Vote

De voorzitter. — De algemene bespreking is heropend.

La discussion générale est rouverte.

Het woord is aan de heer Vandenberghe, corapporteur.

De heer Vandenberghe (CVP), corapporteur. — Mijnheer de voorzitter, de commissie voor de Justitie heeft een aanvullend onderzoek gewijd aan de bespreking van artikel 142 van het ontwerp van de faillissementswet, waarin het zogenaamde misbruik van vennootschapsgoederen wordt gestraft.

De tekst die door de commissie werd voorgesteld, werd in de openbare vergadering geamendeerd, waardoor men terugkwam tot de oorspronkelijke tekst van het ontwerp. De minister van Justitie heeft er in de commissie op gewezen dat de oorspronkelijke tekst, goedgekeurd in de Kamer, op vier punten verschilt van de oorspronkelijke tekst die was voorgesteld door de commissie voor de Justitie. Het eerste fundamentele verschilpunt is dat het nadeel betekenisvol moet zijn. Ten tweede mag de effectief geleden schade zich niet beperken tot de vennootschap zelf. Ten derde wordt niet meer uitdrukkelijk verwezen naar het handelen in het voordeel van een andere rechtspersoon. Ten vierde diende het misbruik te gebeuren met het oogmerk schade toe te brengen.

De minister heeft hierop een compromistekst voorgesteld, die de eerste drie punten herneemt, maar het vierde punt laat vallen.

Na een uitvoerige bespreking in de commissie voor de Justitie werd over het geheel van dit voorstel gestemd na een afzonderlijke stemming over twee punten. Het behoud van het woord «betekenisvol» werd aanvaard met zeven stemmen, bij vier onthoudingen. Voorts werd gestemd over de vraag of aan het slot van het eerste lid het woord «en» moest worden vervangen door «of». Dit voorstel werd verworpen met vijf stemmen voor en vijf tegen, zodat «en» wordt behouden. Het geheel van de voorgestelde nieuwe versie van artikel 142 werd goedgekeurd met tien stemmen tegen één.

Ten slotte stel ik voor een louter materiële tekstverbetering aan te brengen in de nummering van de artikelen. De commissie voor de Justitie heeft de wens geuit de artikelen op een meer zinvolle wijze te ordenen volgens de titel die het ontwerp van de artikelen weergeeft. Dit betekent dat de artikelen 116 en 117 in feite moeten worden gelezen als de artikelen 139 en 140 onder titel V, hoofdstuk I. Artikel 140 wordt aldus artikel 116 en de artikelen 118 tot 139 verschuiven met één nummer naar voren. (*Applaus.*)

M. le président. — Plus personne ne demandant la parole, la discussion générale est définitivement close.

Daar niemand meer het woord vraagt, is de algemene bespreking definitief gesloten.

L'article 142 amendé par la commission de la Justice après renvoi par la séance plénière est ainsi libellé :

Art. 142. Un article 492bis, rédigé comme suit, est inséré dans le même Code :

«Art. 492bis. Sont punis d'un emprisonnement d'un mois à cinq ans et d'une amende de cent francs à cinq cent mille francs, les dirigeants de droit ou de fait des sociétés commerciales et civiles

ainsi que des associations sans but lucratif qui, avec une intention frauduleuse et à des fins personnelles, directement ou indirectement, ont fait des biens ou du crédit de la personne morale un usage qu'ils savaient significativement préjudiciable aux intérêts patrimoniaux de celle-ci et à ceux de ses créanciers ou associés.

Les coupables peuvent, de plus, être condamnés à l'interdiction, conformément à l'article 33.»

Art. 142. In hetzelfde Wetboek wordt een artikel 492bis ingevoegd, luidende :

«Art. 492bis. Met gevangenisstraf van een maand tot vijf jaar en met geldboete van honderd frank tot vijfhonderdduizend frank worden gestraft de bestuurders, in feite of in rechte, van burgerlijke en handelsvennootschappen, alsook van verenigingen zonder winstoogmerk, die met bedrieglijk opzet en voor persoonlijke rechtstreekse of indirecte doeleinden gebruik hebben gemaakt van de goederen of van het krediet van de rechtspersoon, hoewel zij wisten dat zulks op betekenisvolle wijze in het nadeel was van de vermogensbelangen van de rechtspersoon en van die van zijn schuldeisers of vennoten.

De schulddigen kunnen daarenboven veroordeeld worden tot ontzetting van hun rechten overeenkomstig artikel 33.»

Les articles du projet de loi réglant des matières visées à l'article 77 de la Constitution ayant été adoptés au cours d'une précédente séance, nous pouvons passer au vote sur l'ensemble du projet de loi.

Aangezien de andere artikelen van het wetsontwerp, in uitvoering van artikel 77 van de Grondwet, vroeger reeds werden aangenomen, stemmen wij nu over het geheel van het wetsontwerp.

Het woord is aan de heer Loones voor een stemverklaring.

De heer Loones (VU). — Mijnheer de voorzitter, zoals wij tijdens de bespreking aankondigden, zal de Volksunie het ontwerp goedkeuren. Ik zal mij echter bij de stemming onthouden, omdat ik vrees dat een aantal van de bepalingen moeilijk uitvoerbaar zullen zijn voor de kleine rechtbanken.

De voorzitter. — Wij gaan over tot de stemming.

Nous passons au vote.

— Er wordt tot naamstemming overgegaan.

Il est procédé au vote nominatif.

50 leden zijn aanwezig.

50 membres sont présents.

46 stemmen ja.

46 votent oui.

4 onthouden zich.

4 s'abstiennent.

Derhalve is het geamendeerde wetsontwerp aangenomen.

En conséquence, le projet de loi amendé est adopté.

Het zal aan de Kamer van volksvertegenwoordigers worden teruggezonden.

Il sera renvoyé à la Chambre des représentants.

Ja hebben gestemd :

Ont voté oui :

MM. Bock, Bourgeois, Boutmans, Mme Bribosia-Picard, MM. Caluwé, Mme Cantillon, MM. Chantraine, G. Charlier, Daras, Mmes de Bethune, Delcourt-Pêtre, MM. Delcroix, Desmedt, Destexhe, D'Hooghe, Mme Dua, MM. Erdman, Foret, Happart, Hatry, Hazette, Hostekint, Hotyat, Jonckheer, Lallemand, Mme Lizin, M. Mahoux, Mmes Maximus, Mayence-Goossens, Merchiers, MM. Moens, Mouton, Nothomb, Olivier, Pinoie, Poty, Santkin, Mme Sémer, MM. Swaelen, Tobbyack, Urbain, Vandenberghe, Vandembroeke, Mme Van der Wildt, M. Weyts et Mme Willame-Boonen.

Onthouden hebben zich :

Se sont abstenus :

MM. Coene, Goris, Loones et Vergote.

VRAAG OM UITLEG VAN DE HEER VERGOTE AAN DE MINISTER VAN JUSTITIE OVER «DE STRIJD TEGEN DE HORMONENFRAUDE»

DEMANDE D'EXPLICATIONS DE M. VERGOTE AU MINISTRE DE LA JUSTICE SUR «LA LUTTE CONTRE LA FRAUDE DANS L'EMPLOI DES HORMONES»

De voorzitter. — Aan de orde is de vraag om uitleg van de heer Vergote aan de minister van Justitie.

Het woord is aan de heer Vergote

De heer Vergote (VLD). — Mijnheer de voorzitter, mijn vraag om uitleg heeft betrekking op een tweetal aspecten van de hormonenfraude: de regeringsstrategie die tijdens de Ministerraad van 20 juni jongstleden werd goedgekeurd, en de communautaire verschillen inzake de strafopvolging en het strafuitvoeringsbeleid.

Aangezien de minister en zijn collega's van Volksgezondheid en Landbouw einde mei, zowel in de Kamer als in de Senaat, reeds uitvoerig hebben geantwoord op vragen over de strijd tegen de hormonenfraude zal ik de discussie over het hoe en waarom van de hormonenfraude niet opnieuw openen, maar mij beperken tot de zo-even vermelde thema's.

Ten eerste, de regeringsstrategie. Toen de Nationale Hormonencel in de loop van de maand mei in haar jaarverslag uitpakte met verontrustende cijfers inzake hormonenfraude, besliste de regering om een nieuw geïntegreerd pakket maatregelen te nemen teneinde de strijd tegen de hormonenfraude efficiënter te organiseren.

Tijdens de Ministerraad van 20 juni werd een algemene en uitgebreide strategie goedgekeurd. Aan de Ministerraad ging evenwel een crisisberaad van de Interdepartementale Cel Residuen vooraf op 4, 5 en 6 juni.

Ik zou graag vernemen tot welke kritische analyse en evaluatievoorstellen de ICR tijdens haar beraad is gekomen. Bovendien zou ik ook graag over de documenten ervan beschikken. Op die manier wordt een vergelijking mogelijk tussen wat de ICR voorstelde, en wat uiteindelijk door de regering werd aanvaard. Om de problematiek beter te kunnen volgen, lijkt het mij aangewezen dat de minister de zesmaandelijke verslagen van de ICR ook aan het Parlement zou bezorgen.

Op het vlak van Justitie staat de minister onmiskenbaar voor de uitdaging om de strijd tegen de hormonenfraude efficiënter te organiseren. Denken wij maar aan proactieve recherche en nieuwe politietechnieken, zoals infiltratie, afluisterstechnieken, en de strijd tegen witwasoperaties en criminele organisaties, die een logisch gevolg zijn van de hormonenfraude.

Daarom had ik graag wat uitleg gekregen over de concrete wetswijzigingen die de minister terzake overweegt, en over de timing die hij hiertoe denkt te zullen aanhouden. Wetswijzigingen zijn immers één zaak, maar concrete actie is een andere.

Om werkelijk resultaten te kunnen boeken, dienen er voldoende personeelsleden en middelen te worden ingezet. De minister heeft daartoe onder meer de oprichting van een *task force* aangekondigd. Uiteraard zijn wij allemaal nieuwsgierig naar de concrete samenstelling en de opdracht van deze multidisciplinaire cel.

Hoe groot zijn de bijkomende financiële middelen waarin wordt voorzien voor de strijd tegen de hormonenfraude en hoeveel bijkomende personeelsleden zullen ter beschikking worden gesteld? Zullen er werkelijk bijkomende personeelsleden worden aangeworven of zullen zij worden weggeplukt uit bestaande diensten, waardoor men het risico loopt dat er aldaar een probleem van onderbemanning ontstaat?

De uitspraak van de minister dat de heer Timperman geen nationaal magistraat is en het ook niet zal worden, blijft hem ondanks al zijn nuanceringen achtervolgen. In antwoord op interpellaties in de Kamer van volksvertegenwoordigers heeft hij verklaard dat de heer Timperman op 16 juni 1997 definitief het statuut van bijstandsmagistraat inzake hormonen zou worden toegekend. Is dit inmiddels ook effectief gebeurd? Wat is de precieze toekomstige taak van de heer Timperman? Op welke punten verschilt de functie van bijstandsmagistraat van die van nationaal magistraat?

Ik kom nu tot het tweede gedeelte van mijn vraag om uitleg: de communautaire verschillen inzake de strafopvolging en de tenuitvoerlegging van de straffen in België. Uit de publicatie *Het vlees is zwak* van Europarlementslid Jacques Vandemeulebroucke blijkt dat in de periode 1992-1995, 90 % van de 2 600 hormonendossiers die door het Belgische gerecht werden behandeld, zich in Vlaanderen bevinden. Een opvallende vaststelling is dat niet minder dan 75 % van de dossiers in Wallonië werden geseponereerd. Op anderhalf jaar tijd werden in het Waalse landsgedeelte niet meer dan twee personen gestraft wegens het gebruik van hormonen of illegale groeibevorderaars. Die twee keer legde de Correctionele Rechtbank van Doornik boetes op van telkens 10 000 frank. In dezelfde periode werden in Vlaanderen liefst 117 definitieve veroordelingen uitgesproken, waaronder gevangenisstraffen van twee jaar en boetes van tien miljoen.

Ik besef goed dat de hormonenfraude en de verontwaardiging daarover bij de publieke opinie een verschillend gewicht hebben in Vlaanderen en in Wallonië. Dit is niet alleen te verklaren doordat de rundveeteelt in Vlaanderen veel intensiever en anders gestructureerd is, maar ook doordat de Vlaamse publieke opinie veel meer voor de problematiek werd gesensibiliseerd door de jammerlijke moord op IVK-inspecteur Karel Van Noppen.

Deze argumenten verklaren enigszins het kwantitatieve verschil tussen de rechtszaken in verband met hormonenfraude in Vlaanderen en Wallonië. Zij kunnen mij echter niet overtuigen van enige grond voor het grote verschil in seponeringen van hormonenzaken en in de verschillende aanpak tussen beide landsgedeelten.

Ik wil de voornoemde gegevens echter ook met de nodige omzichtigheid interpreteren. Daarom hoop ik dat de minister mij vandaag wat meer actueel cijfermateriaal kan bezorgen waaruit blijkt dat er tussen Vlaanderen en Wallonië geen fundamentele verschillen bestaan.

Indien er immers wel verschillen zijn, biedt dit de hormonenfraudeurs in België een vluchtroute aan. Dat zou betekenen dat de hele regeringsstrategie op een waar drama afstevent. Daarom is het ook zo verontrustend dat Aimé Desimpel die in de Kamer reeds in januari van dit jaar een schriftelijke vraag aan de minister van Justitie richtte over de gerechtelijke behandeling van hormonendossiers in Vlaanderen en Wallonië, nog steeds geen antwoord kreeg. Graag kreeg ik van de minister dus uitsluitel over eventuele verschillen in strafopvolging en strafuitvoeringsbeleid in de beide landsdelen. Indien die verschillen effectief bestaan, vernam ik graag wat daarvan de oorzaken zijn en wat de minister daartegen zal ondernemen.

De cijfers van de Nationale Hormonencel hebben aangetoond dat de optimistische berichten die de ministers van Volksgezondheid en van Landbouw in februari verspreidden over de succesvolle bestrijding van de hormonenfraude, zacht gezegd voorbarig waren. Jammer genoeg blijven fraudeurs en overheid een kat-en-muisspel spelen, waarbij de fraudeurs de overheid telkens een stapje voor proberen te blijven. Daarom moet het regeringsbeleid een procesmatig karakter krijgen; dit wil zeggen dat het constant moet worden gevolgd en bijgestuurd.

Tot slot zal ik niet al mijn vragen meer herhalen. De meeste kwamen reeds aan bod in mijn uiteenzetting. Toch heb ik nog twee opmerkingen. Zowel de consumenten als de gezinsveeteeltbedrijven zijn vragende partij om definitief komaf te maken met het gebruik van hormonen en groeistimulerende middelen in de rundveesector. De publieke opinie begrijpt niet dat een effectieve veroordeling in bepaalde strafzaken geen aanleiding geeft tot een directe uitvoering van de uitspraak, namelijk onmiddellijke aanhouding. Ik hoop dat de minister mij een duidelijk antwoord kan geven op al mijn vragen.

De voorzitter. — Het woord is aan minister De Clerck.

De heer De Clerck, minister van Justitie. — Mijnheer de voorzitter, de hormonenproblematiek is uiteraard reeds op vele plaatsen aan bod gekomen, zoals de heer Devolder ook aanhaalde. Het kan dan ook niet de bedoeling zijn dat ik op de totaliteit van de problematiek inga. Wel wil ik op een aantal vragen, in de mate van het mogelijke, duidelijk antwoorden.

De heer Devolder vroeg allereerst naar de conclusies van de Interdepartementale Cel Residuen.

Op 4, 5 en 6 juni jongstleden, heeft inderdaad een belangrijk beraad plaats gehad. De vraag is nu in welke mate de regering zich hierop heeft gebaseerd bij de goedkeuring van de algemene strategie op de raad van 20 juni. Deze voorafgaandelijke vergaderingen hebben uiteraard als basis gediend voor het uitwerken van een nieuwe strategie en van een nota die wij hebben goedgekeurd. Justitie is daarbij uiteraard betrokken. De collega's Colla en Pinxten zijn natuurlijk op de eerste plaats met deze materie begaan. Wij zijn niet verantwoordelijk op het terrein, op de wei en in de stal, maar komen aan het einde van de ketting, als een zaak uiteindelijk in het gerechtshuis wordt behandeld.

Op de Ministerraad van 20 juni jongstleden zijn een aantal voorstellen, geformuleerd op basis van dat seminarie, goedgekeurd. Het volledig verslag van het seminarie, alsook een samenvattende nota over de gedane voorstellen werd aan de Ministerraad voorgelegd. De Ministerraad gelastte alle betrokken ministers concrete voorstellen uit te werken. Wat Justitie betreft, vond inmiddels reeds een eerste vergadering plaats tussen mijn kabinetmedewerkers, de Dienst voor Strafrechtelijk Beleid en de bijstandsmagistraat, met name de heer Timperman.

De Ministerraad gaf ook de Interdepartementale Cel Residuen, de ICR, de opdracht om de zes maanden verslag uit te brengen van de vooruitgang in de realisatie van de voorstellen en van de resultaten van de strijd tegen de hormonen. In januari 1998 zal een eerste verslag klaar zijn. Ik heb er geen bezwaar tegen dat de bevoegde ministers, de minister van Volksgezondheid en de minister van Landbouw en de Kleine en Middelgrote Ondernemingen, de zesmaandelijke verslagen van de ICR aan het Parlement meedelen.

Elke dienst, in het bijzonder de Algemene Farmaceutische Inspectie en de Nationale Hormonencel, moet een grondige analyse maken van de personeelsbehoeften en van de financiële middelen nodig voor de realisatie van de doelstellingen. Bovendien wordt op korte termijn een aangepast vergoedingssysteem uitgewerkt teneinde over een controle-apparaat te beschikken dat dag en nacht en ook tijdens de weekends, beschikbaar is. Eén van de problemen is immers dat er te veel tijdens de kantooruren wordt opgetreden. Ik kan evenwel nog geen definitieve gegevens bezorgen over de bijkomende middelen, omdat de informatie nog wordt ingewonnen.

De heer Devolder stelde een vraag over de precieze taakomschrijving van de heer Timperman. Welnu, de wet van 4 maart 1997 tot instelling van het College van procureurs-generaal, voorziet in de creatie van het ambt van bijstandsmagistraten. Dit zijn leden van het openbaar ministerie bij de hoven van beroep, voornamelijk advocaten-generaal, die het college bijstaan in de uitvoering van de opdrachten.

Tijdens de parlementaire behandeling van de wet werd de heer Timperman meerdere malen als prototype van een bijstandsmagistraat beschouwd. Waar de nationaal magistraten een operationele taak in concrete dossiers hebben, ligt de functie van bijstandsmagistraat eerder op het niveau van de perceptie en de verwerking van de zaken. Hij moet erop toezien dat er eenzelfde aanpak, dezelfde richtlijnen, eenzelfde benadering en vervolgingsbeleid geldt in alle arrondissementen. Hij moet de eenheid in de rechtspraak nastreven, het uniform aanpakken van de feitelijke en juridische problemen, het opleggen van dezelfde kwalificaties. Hij moet de door verdachten of door beklagden aangewende verdedigingsstrategieën bespreken en antwoorden daarop formuleren, vonnissen en arresten waarin principiële kwesties werden behandeld meedelen, en bijdragen tot materiedeskundigheid bij de parketmagistraten.

Alle betrokken parketmagistraten van de 27 gerechtelijke arrondissementen komen onder leiding van de heer Timperman regelmatig samen om alle concrete problemen en vragen te bespreken. Zij zijn ook reeds op het terrein op studiebezoek geweest. Uiteraard werkt de heer Timperman, waar nodig, nauw samen met de nationaal magistraten en de Nationale Hormonencel. De nationaal magistraten hebben een operationele bevoegdheid, maar zij hebben niet permanent de dossiers bij zich. Zij zijn dus zeer flexibel en ter beschikking van iedereen. De heer Timperman is evenwel alleen met de hormonenproblematiek bezig en hij kan, wanneer hij operationeel moet interveniëren, een beroep doen op de nationaal magistraten wanneer er bijvoorbeeld over het hele land een gecoördineerde actie moet worden ondernomen, zoals huiszoekingen over het hele land. Die twee zaken moeten strikt uit elkaar worden gehouden. Dat is een fundamentele keuze, die trouwens is gemaakt op vraag van de nationaal magistraten en op vraag van de heer Timperman.

De Ministerraad heeft beslist dat de Nationale Hormonencel bij het CBO van de rijkswacht als basis wordt genomen, maar dat deze wordt omgevormd tot een multidisciplinaire hormonencel. Deze is samengesteld uit voltijdse vertegenwoordigers van de verschillende bevoegde inspectiediensten, waaronder de diverse administraties van het ministerie van Financiën, en van de politiediensten. Ingevolge de specialisatie van de politiediensten is het in dit geval de rijkswacht die deze materie volgt. De opdracht van deze multidisciplinaire hormonencel blijft onveranderd zoals ze werd vastgelegd in de beslissing van de Ministerraad van 17 maart 1995. De cel blijft gehuisvest in de lokalen van de rijkswacht.

Morgen vindt er een vergadering plaats tussen vertegenwoordigers van de rijkswacht en van de departementen van Volksgezondheid, Landbouw en Financiën om de precieze samenstelling van de multidisciplinaire hormonencel vast te leggen. Wij zijn op het ogenblik volop bezig met de besprekingen over de afvaardigingen van het IVK, van de rijkswacht, van de Algemene Farmaceutische Inspectie, van de douanediensten enzovoorts.

Een van de vragen handelde over de communautaire verschillen. Er bestaan inderdaad verschillen, zoals blijkt uit het lager aantal veroordelingen in Wallonië. In Luik en Bergen werden in de jaren 1993 en 1994 bijna geen veroordelingen uitgesproken. Toch is het lang niet zeker of deze verschillen wel lopen volgens de traditionele communautaire redeneringen. Er is inderdaad een andere perceptie, maar vooral ook een andere onderliggende realiteit. Zoals de senator zelf aanhaalt is bijvoorbeeld de rundveeteelt erg verschillend georganiseerd in de verschillende gewesten.

Ik beschik niet over de meest recente cijfers in verband met de veroordelingen, maar uit een studie van de Dienst voor het Strafrechtelijk Beleid van de veroordelingsstatistiek inzake hormonenmisdriven voor het jaar 1994 blijkt dat een opsplitsing op taalkundige of communautaire basis van het fenomeen van de hormonenmisdriven iedere relevantie mist. Er moet ook, en zelfs in niet-geringe mate, rekening worden gehouden met externe factoren als agrarische en urbanistische structuren.

Om een coherent beleid inzake vervolging van hormonenmisdriven op federaal niveau te garanderen werden reeds een aantal maatregelen uitgewerkt.

Ten eerste wordt de vervolging van hormonenmisdriven als een prioriteit opgenomen in het strafrechtelijk beleid. Zij dient als dusdanig te worden behandeld op de verschillende echelons van de strafrechtspleging. Het college van procureurs-generaal vervult hier een belangrijke rol.

Ten tweede worden in het opleidingsprogramma van het Wervingscollege der magistraten specifieke vormingscycli inzake hormonenmisdriven ingelast. Meer concreet zal in de loop van het gerechtelijk jaar 1998 een vormingscyclus van vier dagen worden georganiseerd voor zowel Nederlands- als Franstalige magistraten van de staande en de zittende magistratuur. Bijstandsmagistraat Timperman zal dit programma samenstellen in samenwerking met de Dienst van het Strafrechtelijk Beleid.

De heer Vergote vraagt mij welke initiatieven ik zal nemen om minimumstraffen op te leggen. Gelet op het in de Grondwet ingeschreven principe van de scheiding der machten kan ik de rech-

terlijke macht geen richtlijnen opleggen inzake de toemeting van straffen. De minimumstraffen voor de verschillende vormen van hormonenfraude zijn vastgelegd in wettelijke bepalingen die de incriminaties bevatten. Ze zijn opgenomen in het Strafwetboek of zijn het voorwerp van bijzondere wetten. Een verhoging van de wettelijk voorziene minimumstraffen voor bepaalde hormonen-delicten moet eerst bestudeerd worden rekening houdend met de globale context om te garanderen dat het strafrechtelijke beleid dat wordt gevraagd inzake de hormonenproblematiek coherent blijft met het globale strafrechtelijke beleid dat bijvoorbeeld wordt gevoerd op het vlak van de financiële, economische, fiscale en sociale delinquentie of ten aanzien van de georganiseerde criminaliteit in zijn totaliteit.

Rekening houdend met de huidige bezettingsgraad van de gevangenis en de algemene opties inzake het strafuitvoeringsbeleid van de regering, acht ik het niet wenselijk voor de hormonenmisdrijven een uitzondering te maken op de bepalingen van de circulaire van de niet-tenuitvoerlegging van korte gevangenisstraffen. Alle relatief korte straffen die in ons land worden uitgesproken, worden op een identieke wijze gereduceerd. De veroordeelde zit dus niet de totaliteit van de gevangenisstraf uit.

Ik ga ervan uit dat de kortere gevangenisstraffen voor hormonenmisdrijven op dezelfde manier worden gereduceerd als de kortere gevangenisstraffen voor andere delicten. Voor langere gevangenisstraffen moet ik persoonlijk, als minister van Justitie, beslissen over een eventuele voorwaardelijke invrijheidstelling. Voor een voorwaardelijke invrijheidstelling worden bepaalde categorieën met veel meer aandacht gevolgd dan anderen. Zo worden personen veroordeeld voor hormonenmisdrijven veel strenger beoordeeld voor een voorwaardelijke invrijheidstelling. Er zijn niet zo veel zeer zware veroordelingen, maar het is toch belangrijk even op dit onderscheid in de behandeling te wijzen.

Recentelijk heeft de rechtbank, onder meer in Kortrijk, toch enkele belangrijke veroordelingen uitgesproken. In die gevallen is het de procureur des Konings die beslist of de veroordeelde al dan niet onmiddellijk de gevangenis ingaat. Als er echter beroep wordt aangetekend kan de procureur des Konings de straf niet laten uitvoeren. Hij wordt dan als het ware geïmmobiliseerd omdat het beroep opschortend werkt. Enkel als de onmiddellijke aanhouding door de rechter werd bevolen, kan men, ook in eerste aanleg, een persoon onmiddellijk aanhouden. In dit geval is het de rechter die beslist en niet de procureur des Konings. Wanneer een persoon in het kader van een hormonedelict tot een aantal jaren gevangenisstraf wordt veroordeeld en de onmiddellijke aanhouding niet wordt bevolen, dan kunnen, wanneer er beroep wordt aangetekend noch ik, noch de procureur des Konings de onmiddellijke aanhouding vorderen. Vaak heeft men de indruk dat hormonedelicten niet worden vervolgd, omdat zij dikwijls niet tot onmiddellijke opsluiting leiden. Dit is dus een verkeerd beeld.

Tot slot vraagt de heer Vergote hoeveel hormonedossiers door de rechtbanken van eerste aanleg en de hoven van beroep sinds 1995 werden behandeld.

Ik beschik momenteel nog niet over alle gegevens. Er is het verslag van de hormonencel bij het CBO. Ik wacht nu op het verslag van de heer Timperman waarin hij zijn analyse geeft voor het afgelopen jaar. Zodra ik hierover beschik, zal ik het ter beschikking stellen. Momenteel beschik ik echter enkel over de cijfers tot en met 1995, maar die zijn niet relevant.

Een geïntegreerde criminologische statistiek, die momenteel door de Dienst voor het Strafrechtelijk Beleid wordt uitgewerkt, zal ons in de toekomst een duidelijk beeld geven hieromtrent.

Wij moeten inderdaad streven naar een geïntegreerde aanpak. Op het ogenblik zijn drie wetsontwerpen dienaangaande bij het Parlement aanhangig: zo staat morgen de aanpassing van de wet op afliesterpraktijken op de agenda van de Kamer. Het is de bedoeling dat deze wet ook in de hormonedossiers kan worden toegepast.

Bij de Senaat is het wetsontwerp aanhangig inzake de criminele organisaties, dat reeds door de Kamer is goedgekeurd. Precies in hormonedossiers is het soms nuttig de bovenbouw aan te pakken. Bedoeling hierbij is ook de «achterman» aan te pakken.

Ten slotte is er het wetsontwerp dat allerlei witwasoperaties moet tegengaan.

Dit alles moet worden opgenomen in een meerjarenplan dat bij de regering ter bespreking voorligt en waarvoor de nodige financiële middelen moeten worden vrijgemaakt.

De voorzitter. — Het woord is aan de heer Vergote.

De heer Vergote (VLD). — Mijnheer de voorzitter, ik dank de minister voor zijn uitvoerig antwoord. Ik hoop dat de nieuwe strategie van de regering tot betere resultaten zal leiden inzake de hormonenbestrijding dan in het verleden het geval was. Ik kijk ook uit naar het rapport van januari 1998.

De voorzitter. — Het incident is gesloten.

L'incident est clos.

VRAAG OM UITLEG VAN DE HEER GORIS AAN DE MINISTER VAN LANDSVERDEDIGING OVER «DE AANKOOP VAN 54 6×6 PANTSERVOERTUIGEN VOOR DE PARACOMMANDOBRIGADE»

DEMANDE D'EXPLICATIONS DE M. GORIS AU MINISTRE DE LA DÉFENSE NATIONALE SUR «L'ACHAT DE 54 VÉHICULES BLINDÉS 6×6 POUR LA BRIGADE PARACOMMANDO»

De voorzitter. — Aan de orde is de vraag om uitleg van de heer Goris aan de minister van Landsverdediging.

Het woord is aan de heer Goris.

De heer Goris (VLD). — Mijnheer de voorzitter, ik betreurt dat ik de minister — om de ons welbekende redenen — pas nu mijn vraag om uitleg kan stellen. Ik dank u evenwel dat u bent ingegaan op mijn verzoek om mijn vraag om uitleg toch zo snel als mogelijk te laten plaatsvinden.

Twee jaar geleden werd de aanbesteding uitgeschreven voor de aankoop van 54 nieuwe lichte pantserwagens op wielen, bestemd voor onze paracommandobrigade. De pantserwagen zal worden ingezet bij peace-keeping operaties. Onze ervaring met humanitaire en vredesondersteunende operaties — iedereen zal zich de problematiek rond de operatie in Rwanda nog goed herinneren — heeft ons immers geleerd dat we gepantserde voertuigen op wielen nodig hebben aangezien het vaak onmogelijk is om rupsvoertuigen in te zetten omwille van hun gewicht, hun gebrekkige mobiliteit of ook vanwege opgelegde wettelijke beperkingen of politieke opportuniteiten bij operaties in het buitenland.

Op 12 februari jongstleden besliste de regering om de Pandur van het Oostenrijkse Steyr aan te kopen. Het gaat om een aanbesteding ten bedrage van ongeveer 1,45 miljard frank, die buiten het PMT 1996-1999 valt, aangezien ze reeds in 1996 werd goedgekeurd. De paracommandobrigade krijgt 54 dergelijke voertuigen: 41 voor transport; 5 commandovoertuigen; 4 maintenancebakken en 4 ziekenwagens. Deze dotatie gaat naar 1 bataljon. 37 van de 54 Pandurs worden in reserve gehouden en zullen in geval van nood onmiddellijk beschikbaar zijn.

Dit pantservoertuig heeft ongetwijfeld een aantal interessante kenmerken. De Pandur kan worden vervoerd in een C-130, biedt plaats aan 10 infanteristen, heeft een boordmitrailleur en raakt met zijn 6 wielen probleemloos over kleine hindernissen. Er zit ook een airconditioning in, wat natuurlijk zeer interessant is voor operaties bij tropische temperaturen.

Mijn eerste vraag aan de minister is de volgende. Kunnen deze lichte pantservoertuigen ook per parachute worden gedropt? Ook had ik graag vernomen welke argumenten en kenmerken de doorslag hebben gegeven bij de beslissing om over te gaan tot de aankoop van de Pandur en niet van de 6×6 versie van de Piranha van de Zwitserse concurrent Mowag. Op welke manier is men tot de beslissing gekomen?

Naar ik verneem, heeft ook Nederland beslist om 70 dergelijke APC's aan te kopen. Het is eigenaardig dat van de vijf offertes die in Nederland werden ingediend, precies drie andere dan degene die België verkozen heeft, in overweging werden genomen. Kan de

minister dit verklaren? Ik ga er toch van uit dat de voorwaarden voor de Nederlandse en de Belgische krijgsmacht gelijklopend zijn.

Kan de minister bevestigen of ontkennen dat de economische compensaties van doorslaggevend belang zijn geweest bij de beslissing tot deze aankoop? Zo ja, om welke compensaties gaat het? Indien het om directe compensaties gaat, welke is dan de bevoordeelde firma? Om welk bedrag gaat het? Is het zeker dat deze compensaties worden uitgevoerd rekening houdend met de aanbevelingen van de commissie ad hoc «Aankoop van legermateriaal»? Is deze aankoop wel onderzocht door deze commissie die op 9 mei 1996 in de Kamer van volksvertegenwoordigers werd opgericht? Indien dit niet het geval is, zou ik graag vernemen waarom.

Ten slotte merk ik op dat de Pandur mijns inziens een degelijk voertuig is. Toch had ik graag enige uitleg gekregen over de aankoopprocedure, die mij nogal duister lijkt.

De voorzitter. — Het woord is aan minister Poncelet.

De heer Poncelet, minister van Landsverdediging. — Mijnheer de voorzitter, ik zal in mijn antwoord op de vraag van de heer Goris een overzicht geven van het besluitvormingsproces met betrekking tot de aankoop van 54 gepantserde alle-terreinvuelvoertuigen. Ik zal het achtereenvolgens hebben over de criteria kwaliteit, prijs, leveringstermijnen, waarborgen en economische compensaties.

Wat de kwaliteit betreft werden de Pandur van Steyr en de Piranha van Mowag op technisch, operationeel en logistiek gebied geëvalueerd. De ter evaluatie voorgestelde voertuigen legden gedurende een testperiode van 4 maanden elk ongeveer 12 000 km af. De evaluatiecommissie van de landmacht kwam tot het besluit dat beide voertuigen de testen goed hadden doorstaan en dat de Pandur vooral beter scoorde op conceptueel vlak wat duurzaamheid, veiligheid en betrouwbaarheid betreft. Dit is in grote mate een gevolg van het feit dat de Pandur een voertuig is dat reeds in serie wordt geproduceerd voor het Oostenrijks leger.

De Piranha heeft daarentegen een sterkere motor en een grotere binnenruimte. Dit levert voordelen op voor de mobiliteit, maar hij is nog niet in serieproductie en is in feite een verdere ontwikkeling van bestaande versies. Dit heeft tijdens de proeven geleid tot noodzakelijke op puntstellingen na defecten.

Een ander probleem bij de Mowag is dat het voertuig slechts door de lucht kan worden vervoerd in een C-130 — de heer Goris heeft gewezen op de noodzaak hiervan — indien er bij het in- en uitladen nauwkeurig wordt gegidst. Dit heeft ook tot gevolg dat het personeel zich in het vliegtuig niet meer kan verplaatsen langsheen het voertuig. Dit was voor mij om veiligheidsredenen uitgesloten.

De Pandur kreeg van de evaluatiecommissie een score van 80 %, de Piranha behaalde 70 %. De stafchef van de landmacht sloot zich in zijn advies aan bij de keuze van de Pandur.

Op financieel vlak bood Mowag de laagste prijs. Steyr was volgens de koers van de Belgische frank in 1996, 1,9 % duurder. Geëxtrapoleerd naar de leveringsdata werd dit verschil in lopende franken in het voordeel van Mowag op 5,9 % geraamd.

Wat de leveringstermijnen en de waarborgen betreft, scoorde Steyr dan weer beter.

Na afweging van de vier criteria stelde de aankoopdienst de aankoop van de Pandur van Steyr voor. De Inspectie van Financiën kwam tot een gelijkaardig besluit.

Wat de aankoopprocedure in Nederland betreft, waren de Nederlandse en Belgische behoeften aanvankelijk gelijk. De Nederlandse landmacht was later echter van oordeel dat er onder meer voor meer bescherming en dus voor meer bepantsering moest worden geselecteerd. Dit heeft tot gevolg dat deze voertuigen niet meer kunnen worden vervoerd met een C-130, wat juist een basisvereiste is voor de Belgische landmacht. De technische specificaties in het lastenboek zijn dan ook verschillend.

Mijn tweede reeks opmerkingen gaat over de economische aspecten. De economische compensaties zijn niet doorslaggevend geweest bij de beslissing tot aankoop van de Pandur. De minister

van Economische Zaken meende dat beide offertes een relatief gering economisch belang vertoonden en dat geen voorkeur kon worden uitgedrukt voor één van beide offertes.

Wat de op 9 mei 1996, in uitvoering van de aanbevelingen van de onderzoekscommissie voor de legeraankopen, geïnstalleerde commissie ad hoc «aankoop van legermateriaal» betreft, heeft het Rekenhof op 16 april 1997 een verslag uitgebracht over het aan Landsverdediging en Economische Zaken voorgelegd protocol. Dit protocol strekt ertoe de aanbevelingen van de onderzoekscommissie voor de legeraankopen ook in de praktijk toe te passen.

Naast de opmerkingen van het Rekenhof op het aan Landsverdediging voorgelegde protocol heeft ook Landsverdediging opmerkingen geformuleerd tijdens de vergadering van de commissie ad hoc van 4 juni laatstleden. Het Rekenhof zal een nieuw ontwerp van protocol voorleggen, waarover ik dan mijn standpunt zal bepalen. Dit neemt niet weg dat alle noodzakelijke parlementaire controles die betrekking hebben op dit dossier, kunnen worden uitgevoerd. Het volledige dossier werd aan het Rekenhof bezorgd. De vraag om uitleg van de heer Goris bewijst dit overigens.

De voorzitter. — Het woord is aan de heer Goris.

De heer Goris (VLD). — Mijnheer de voorzitter, ik had graag nog vernomen of de minister weet welk voertuig Nederland uiteindelijk heeft gekozen.

De heer Poncelet, minister van Landsverdediging. — Ik zal dat schriftelijk mededelen.

De heer Goris (VLD). — Ik vond het ook vreemd dat Nederland uit een andere lijst van voertuigen zou kiezen dan ons land. De bijkomende uitleg van de minister dat Nederland uiteindelijk opteerde voor meer bepantsering, heeft al heel wat opgehelderd.

Ik wou het nog hebben over de economische compensatie. Er waren aanwijzingen dat Cockerill Mechanical Industries geïnteresseerd was in de assemblage van deze voertuigen. Ook het Waalse Meckart, dat samen met Saudi-Arabië en de Verenigde Staten instaat voor de productie van granaten, was kandidaat voor economische compensaties. De minister heeft hierover blijkbaar geen gegevens. Kan de minister mij medelen of deze firma's zullen deelnemen aan de assemblage van de voertuigen?

De heer Poncelet, minister van Landsverdediging. — De economische compensaties vallen onder de bevoegdheid van de minister van Economische Zaken.

De heer Goris (VLD). — Inderdaad, maar aangezien het gaat om legervoertuigen, dacht ik dat de minister van Landsverdediging misschien ook op de hoogte was van de economische compensaties.

Het Rekenhof verplicht de minister een nieuw protocol op te maken. De minister heeft blijkbaar nagelaten de bevoegde Kamercommissie over deze aangelegenheid te consulteren en met de commissie een debat aan te gaan. Het Parlement beschikt inderdaad over andere middelen om terzake de nodige informatie te bekomen. Nochtans reken ik erop dat de minister zelf het initiatief neemt en zich, wanneer het bedrag van de aanbestedingen wordt overschreden, tot de commissie voor de Legeraankopen richt ten einde de vastgestelde procedure te volgen. De eerste voertuigen zullen weldra worden geleverd. Hoewel het contract reeds is afgesloten, moet er post factum een akkoord worden opgesteld omdat het Rekenhof oordeelt dat de procedure niet correct is verlopen. Ik hoop dat de minister zich in de toekomst zal houden aan de procedure en dat hij zich zal richten tot de commissie voor de Legeraankopen in de Kamer.

De voorzitter. — Het incident is gesloten.

L'incident est clos.

VRAAG OM UITLEG VAN DE HEER GORIS AAN DE
MINISTER VAN LANDSVERDEDIGING OVER «DE
STAND VAN ZAKEN IN HET TRIGAT-PROGRAMMA»

DEMANDE D'EXPLICATIONS DE M. GORIS AU MINISTRE
DE LA DÉFENSE NATIONALE SUR «L'ÉTAT D'AVAN-
CEMENT DU PROGRAMME TRIGAT»

De voorzitter. — Aan de orde is de vraag om uitleg van de heer Goris aan de minister van Landsverdediging.

Het woord is aan de heer Goris.

De heer Goris (VLD). — Mijnheer de voorzitter, het programma antitank geleid wapen derde generatie AC3G is een Europees samenwerkingsprogramma waaraan Engeland, Duitsland, Frankrijk, Nederland en ook België deelnemen. Ook Turkije en Noorwegen zouden wensen deel te nemen.

Het programma is het voorwerp van een protocolakkoord dat in juli 1989 door de Ministerraad werd goedgekeurd.

Voor deze ATK-systemen van de derde generatie werden in 1997 voor 6,2 miljard vastleggingen gedaan.

Op 29 oktober 1996 antwoordde de minister op een vraag om uitleg van de heer Anciaux dat de Britse regering haar participatie in AC3G voor de middellange reikwijdte niet heeft opgeschort.

Bovendien antwoordde de minister toen dat Frankrijk, Duitsland en Nederland hun houding met betrekking tot AC3G niet hadden gewijzigd.

In *Jane's Defense Weekly* lees ik in een artikel van 5 februari 1997 met als titel «Delays prompt Dutch to seek Trigat alternative» dat het programma voor de derde generatie middellange antitankwapens in het gedrang komt door voortdurende technische complicaties bij de industriële systeemkwalificatie. Met andere woorden, er zijn ernstige problemen.

Bovendien bestaan er verschillen van mening over de voorwaarden waaronder de volgende fase, de serieproductie van dit wapensysteem, kan aanvangen. Het gaat vooral om financiële aspecten en de mate van nationale industriële participatie.

De levensvatbaarheid van dit project komt onder druk te staan door de alsmat oplopende kosten die de vertragingen en technische complicaties veroorzaken. Daarenboven vormt de Turkse wens om volwaardig partner te worden in het project een vooral politiek complicerende factor.

De geschetste ontwikkelingen hebben ongetwijfeld operationele en financiële consequenties voor de deelnemende landen, dus ook voor ons land. De eerste wapensystemen zullen volgens de jongste gegevens ten vroegste in 1999 beschikbaar zijn.

Een ander aspect betreft het zoeken naar alternatieven voor dit programma. Uit een eerste marktorientatie-onderzoek, uitgevoerd op vraag van de Nederlandse regering, blijkt dat twee systemen — de Javelin van de Amerikaanse firma Lockheed Martin en de Gil van de Israëlische firma Rafael — geschikte alternatieven zouden kunnen zijn.

Aangezien zich in het project ontwikkelingen aftekenen die vereisen dat de voortzetting van het project in een ruimer kader wordt geplaatst, had ik de minister graag volgende vragen gesteld.

Ten eerste, hoeveel heeft België tot op heden geïnvesteerd in dit project? Het lijkt me erg belangrijk om dit te weten vooral indien we niet langer zouden deelnemen.

Ten tweede, hebben in de ontwikkelingsfase Belgische bedrijven deelgenomen aan het programma? Zo ja, welke bedrijven en voor welk bedrag?

Ten derde, werden de definitieve resultaten van de studiefase reeds bekendgemaakt? Is de industriële kwalificatie reeds afgerond? Heeft de leverancier reeds een offerte gedaan voor de serieproductie? Werden de resultaten van de kwalificatie en de offertegegevens reeds geëvalueerd door het daarnet door mij aangehaalde internationaal samenwerkingsverband?

Ten vierde, welke houding van België nemen met betrekking tot de wens van Turkije om volwaardig partner te worden?

Ten vijfde, welke is de houding van de overige partners — en meer in het bijzonder van Nederland — tegenover het Trigat-project? Welke houding zal België aannemen, gezien de complicaties? Welke stappen zal België doen? Worden de alternatieven die de Nederlandse regering naar voren heeft geschoven door onze regering eveneens in overweging genomen?

Medio maart heb ik deze vraag om uitleg ingediend. Ingevolge structurele complicaties in de Senaat kon ze niet eerder op de agenda worden gebracht, maar intussen hebben zich bijkomende feiten voorgedaan.

Op 21 mei konden we in *Jane's Defense Weekly* lezen dat de vijf partners het eerste aanbod voor de serieproductie van Euromissiele hebben verworpen omwille van de prijs en de leveringsschema's. Bovendien moest Euromissiele Dynamics Groups ook de *unbalanced worksharing proposed for national industry participation* herzien. Nederland, het Verenigd Koninkrijk en België zijn niet tevreden met de nationale industriële participatie. Ik herhaal mijn vraag wat het probleem is voor België.

Michael Burke, de marketing directeur van EMDG's heeft tegen einde mei een aangepast aanbod beloofd. Heeft de minister dat aanbod reeds ontvangen en welke wijzigingen worden erin voorgesteld? Kan België met dit nieuwe voorstel instemmen?

Nederland van zijn kant beweert dat de onderhandelingen tot het einde van dit jaar zouden kunnen duren. In het licht hiervan rijst de vraag of de aankoop van deze antitankwapens nu al dan niet dringend is. Het programma liep intussen een vertraging op van twee jaar.

Voorts heb ik ook vernomen dat Nederland, Frankrijk en Duitsland hun oorspronkelijke bestellingen hebben gereduceerd: Frankrijk bestelt nog 600 *launchers* in plaats van 1 400 en 11 000 *missiles* in plaats van 60 000. De aanvankelijke bestelling wordt tot één vijfde gereduceerd. Nederland en Duitsland volgen dit voorbeeld.

Wat zal het effect van de gereduceerde bestellingen op de kostprijs zijn? Overweegt België ook om zijn bestelling te reduceren?

Als reden voor de vermindering van de bestellingen roept de heer Jan Gmelich Meijling, State Secretary for Defense Procurement, dat de ATK-wapens te zwaar zouden zijn. Met een gewicht van 44 kilogram kunnen ze niet door de Nederlandse marine en luchtmacht worden vervoerd. Rijst dat probleem ook voor onze strijdkrachten?

Mijnheer de voorzitter, ik kan mij voorstellen dat de minister op al deze vragen niet voor de vuist weg kan antwoorden. Ik zal mij uiteraard tevreden stellen met een schriftelijk antwoord.

Bovendien wordt beweerd dat Nederland 140 *launchers* en 2 000 *missiles* zal aankopen. Het gaat hier waarschijnlijk om de Javelin van de Amerikaanse firma Lockheed Martin of om de Gil van de Israëlische firma Rafael. Trouwens, uit een studie van het Nederlandse TNO Prins Maurits Laboratory blijkt dat Trigat — waaraan ons land deelneemt — slechts op de derde plaats uitkomt, na voornoemde firma's, wat betreft zijn destructiecapaciteit van moderne MBT's.

Voor mij is het alleszins onduidelijk of deze ATK-wapens al dan niet voor onze brigade paracommando worden aangekocht. Ik zou dus graag vernemen welk opzet de legerstaf had met deze bestelling.

Volgens Michael Burke zou België nog geen beslissing hebben genomen en volgens de heer Meijling zou België geenszins van plan zijn paracommando's met deze wapens uit te rusten. Ik hoop dat de minister met zijn antwoord het licht in de duisternis zal doen schijnen.

Ook de houding van Engeland zou zijn gewijzigd. Ik lees in de *Herald Tribune* van 5 maart jongstleden dat de heer Robert Garmen, specialist inzake defensie-onderzoekanalyse stelt: «*The Trigat Medium Range Antitanksystem, which is already five years late, was the most vulnerable project of all.*» Aan dat meest

kwetsbare project nam ons land deel. En verder zegt hij: «*This ATK system is another likely candidate for the chop. It was designed as a counter to future generations of Soviet tanks protected by high tech-armour, ordering 25 000 units, now seen somewhat irrelevant*», een uitloper van de koude oorlog die inmiddels alweer een tijdje achter de rug is.

De voorzitter. — Het woord is aan minister Poncelet.

De heer Poncelet, minister van Landsverdediging. — Mijnheer de voorzitter, ik dank de heer Goris voor zijn vraag om uitleg. Op een aantal elementen ervan kan ik onmiddellijk antwoorden, voor de vragen waarvan ik geen afschrift bekam, stel ik voor de schriftelijke antwoordprocedure te volgen. Ik ben alleszins bereid de cijfers te bezorgen waar de senator om heeft gevraagd.

De Belgische deelname aan de R&D-fase werd respectievelijk gefinancierd door Economische Zaken ten belope van 589 miljoen en door Landsverdediging ten belope van 577 miljoen.

Volgende Belgische firma's hebben van bij het begin deelgenomen aan het industriële gedeelte van het programma: Alcatel Bell, Alcatel Etca, Fabrisys, Sabca, Britte.

Er zijn nog geen definitieve resultaten uit de onderzoeksfase bekend. Wij zullen erover kunnen beschikken na de laatste technisch-militaire proeven, die voor medio 1998 worden gepland. De industriële kwalificatie is nog niet ten einde. De afwerking zal plaatsvinden na de twee schietbeurten die tegen mei 1997 waren gepland. Deze maand heeft de industrie een eerste offerte gedaan. De resultaten van de kwalificatie worden permanent door de partners geëvalueerd. Een directiecomité zal weldra bijeenkomen.

De samenwerking met Turkije vormt geen prioriteit. Toch dient te worden opgemerkt dat het programma reeds geruime tijd loopt en dat er dus per definitie mag worden verondersteld dat er geen noemenswaardige problemen zullen rijzen bij de industriële samenwerking.

Zowel Nederland als de andere partners blijven samenwerken aan de ontwikkeling van het programma.

Ook België blijft aan het programma meewerken door een bijzondere aandacht te schenken aan de financiële en technische aspecten. Uiteraard, blijft de generale staf van de landmacht zoeken naar eventuele alternatieve oplossingen.

Ik kan hieraan nog toevoegen dat wij hebben beslist dat de brigade paracommando in de toekomst over een aangepaste versie van de Milan kan beschikken.

Zoals ik reeds aankondigde, zal ik op de andere vragen schriftelijk antwoorden. Globaal gezien, kan ik echter de geruchten van *Jane's Defense Weekly* bevestigen. Er zijn nog besprekingen tussen de partners gepland, in het bijzonder om de verdeling van de spin-off te bepalen rekening houdend met de vermindering van de bestellingen.

De voorzitter. — Het woord is aan de heer Goris.

De heer Goris (VLD). — Mijnheer de voorzitter, ik noteer dat Economische Zaken en Landsverdediging samen toch al voor 1,2 miljard in het Trigat-programma hebben geïnvesteerd. De minister heeft verwezen naar de schietoefeningen die in mei van dit jaar moeten hebben plaatsgevonden. In zijn antwoord van vandaag geeft de minister daarvoor geen resultaten, waarschijnlijk omdat dit antwoord reeds werd neergeschreven kort nadat ik mijn vraag in maart indiende. Intussen zijn wij juli en zijn de oefeningen waarschijnlijk voorbij. Hebben zij tot bevredigende resultaten geleid?

De minister verklaart dat Nederland niet uit het Trigat-programma stapt. Tegelijkertijd bevestigt hij de berichten van *Jane's Defense Weekly*. Daarin staat echter wel degelijk dat Nederland niet langer aan het programma deelneemt en 140 *launchers* en 2 000 *missiles* van het Javelin-type heeft aangekocht bij de firma Lockheed Martin. Ik zal mij verder informeren, maar voor zover ik weet is Nederland inderdaad uit het programma gestapt. Het is belangrijk dit op de voet te volgen. Indien er minder wapens

worden besteld en het orderboekje dus eerder leger dan voller wordt, vraag ik mij af of wij in deze zaak, waarin problemen blijven rijzen, geld moeten blijven pompen.

De minister verklaarde dat intussen is beslist de brigade paracommando met een nieuwe Milan, ik veronderstel de Milan-III uit te rusten en terecht, want zij kunnen niet langer wachten en moeten zo vlug mogelijk kunnen beschikken over een goed ATK-wapen.

Ik blijf echter met vragen zitten over de houding van Nederland. Ik zal deze zaak op de voet blijven volgen, omdat ik de indruk heb dat zij niet in de goede richting evolueert. Zowel de evaluatie van het wapen als de bestellingen zijn weinig hoopgevend en ik vraag mij dan ook af of ons land daarin moet blijven investeren. Misschien heeft de minister reeds resultaten van de schietoefeningen. Indien niet, zal ik dit thema herhalen in mijn schriftelijke vraag.

De voorzitter. — Het woord is aan minister Poncelet.

De heer Poncelet, minister van Landsverdediging. — Mijnheer de voorzitter, ik zal inderdaad de gevraagde informatie schriftelijk aan de heer Goris bezorgen. Ik wil wel onmiddellijk bevestigen dat België nog geen beslissing heeft genomen en dat wij uiteraard aandacht blijven besteden aan mogelijke alternatieven, in Engeland, in de Verenigde Staten, of in Israël. Het is echter voorbarig daarover nu iets te zeggen.

De voorzitter. — Het woord is aan de heer Goris.

De heer Goris (VLD). — Mijnheer de voorzitter, worden de eventuele alternatieve wapensystemen, de Javelin en de Rafael, ook gevolgd? Worden daar gegevens over ingewonnen?

De voorzitter. — Het woord is aan minister Poncelet.

De heer Poncelet, minister van Landsverdediging. — Mijnheer de voorzitter, er zijn geen officiële contacten met deze firma's, maar de staf van de luchtmacht blijft de zaak van nabij volgen, omdat, zoals gezegd, wij nog geen beslissing hebben genomen over de Trigat. Andere oplossingen zijn mogelijk, maar een grondige studie daarvan is op het ogenblik voorbarig. Wij hebben immers nog geen beslissing genomen over het voorstel van Euro-missile.

De voorzitter. — Het incident is gesloten.

L'incident est clos.

VRAAG OM UITLEG VAN DE HEER GORIS AAN DE MINISTER VAN LANDSVERDEDIGING OVER «DE LUCHTDOELDRONES VAN MISTRALRAKETTEN»

DEMANDE D'EXPLICATIONS DE M. GORIS AU MINISTRE DE LA DÉFENSE NATIONALE SUR «LES DRONES SERVANT DE CIBLES AÉRIENNES DANS LE CADRE DES EXERCICES DE TIR DE FUSÉES MISTRAL»

De voorzitter. — Aan de orde is de vraag om uitleg van de heer Goris aan de minister van Landsverdediging.

Het woord is aan de heer Goris.

De heer Goris (VLD). — Mijnheer de voorzitter, om bepaalde raketsystemen te leren afvuren, worden er jaarlijks schietoefeningen gehouden op een basis in Kreta. De doelen die gebruikt worden om te leren richten zijn ofwel gesimuleerd, ofwel zijn het onbemande vliegtuigen, schaalmodellen, ook luchtdoel drones genoemd.

In 1992 was er een openbare aanbesteding voor het leveren en laten afschieten van onbemande vliegtuigen. In 1993 en 1994 werden er luchtdoel drones gebruikt die vervaardigd werden door Euro Mill, een firma uit Waasmunster.

Graag had ik van de minister vernomen welke luchtdoel drones er sinds 1994 worden gebruikt? Waar worden deze onbemande vliegtuigen aangekocht? Hoeveel werden er reeds aangekocht en tegen welke kostprijs? Wanneer werd de officiële aanbesteding uitgeschreven?

Aan welke firma's was deze aanbesteding gericht?

Klopt het dat de onbemande vliegtuigen 200 kilometer per uur moeten kunnen vliegen? Vliegen de huidige luchtdoel drones dit vereiste aantal kilometers per uur? Is het juist dat deze toestellen in Kreta een traject tussen de twee en de vijf kilometer moeten vliegen? Kunnen onze luchtdoel drones dit traject afleggen? Voldoen de onbemande vliegtuigen aan de nodige vereisten inzake veiligheid?

Hoe werkt het systeem van de automatische piloot of BTA van deze toestellen? Hebben er zich reeds problemen voorgedaan met de BTA? Hoeveel ballast kunnen de luchtdoel drones meenemen?

Waar wordt de brandstof voor de oefenvluchten aangekocht? Waar worden de onderdelen voor de luchtdoel drones aangekocht?

Werd er begin dit jaar een demonstratie gegeven op een basis in Frankrijk? Wat was het resultaat van de testen van de richtsystemen? Hebben zich daar crashes voorgedaan, hoeveel en wat was de oorzaak?

Wat is de officiële uitslag van de schietoefeningen in Kreta dit jaar? Hoe zijn zij verlopen, zijn er luchtdoel drones gecrasht, hoeveel, om welke redenen?

Heeft de firma Matra, fabrikant van de Mistral-missiles, opmerkingen gemaakt aangaande onze luchtdoel drones. Zo ja, welke?

Heeft één van de luchtdoel drones tijdens een recente oefening in Lombardsijde ongewild het traject verlaten en is deze onbestuurbaar een aantal kilometers verder neergestort? Is dit eerder nog gebeurd? Hoe kan de minister dit eventueel verklaren?

De voorzitter. — Het woord is aan minister Poncetlet.

De heer Poncetlet, minister van Landsverdediging. — Mijnheer de voorzitter, sinds 1994 wordt voor de Mistralraketten in het kader van de Nato Missiles Firing Installation, NAMFI, gebruik gemaakt van een zelf gebouwd doelvliegtuig, Ultima, genaamd. Een aangepaste versie van de Ultima, zonder pyrotechniek, maar met een Miss Distance Indicator, wordt gebruikt in Lombardsijde voor de anti-air-automatische defensie of AA-autodef.

Deze modelvliegtuigen worden niet aangekocht, maar door de sectie drones van de batterij AA-autodef van het 14e regiment luchtdoelartillerie integraal zelf gebouwd. Er werden in totaal reeds 129 Ultimavliegtuigen gebouwd. Aan materiaal kost zo een Ultimavliegtuigje 80 000 frank. Aangezien er geen vliegtuigjes werden aangekocht, was er ook geen aanbesteding.

Bij de schietoefeningen met Mistralraketten op Kreta was volgens de technische specificaties voor de doelvliegtuigjes, een minimale snelheid van 160 kilometer per uur vereist. De huidige luchtdoel drones voldoen aan het vereiste aantal kilometers per uur. In Kreta vliegen de modelvliegtuigen zonder problemen een traject tussen de twee en de vijf kilometer.

Onze modelvliegtuigen voldoen aan de vereisten opgelegd door het ministerie van Verkeer en Infrastructuur betreffende de evoluties van modelvliegtuigen. De verantwoordelijke technische diensten van de landmacht eisen bovendien een aantal bijkomende veiligheidsmaatregelen. In geval van een defecte batterij wordt de motor automatisch in «traagloop» gebracht en wordt de piloot zo verwittigd dat hij onmiddellijk moet landen. Wanneer het toestel radiocontact met de piloot verliest, begint het automatisch een voorgeprogrammeerde cirkelvormige koers te volgen en gaat het zelf op zoek naar een goede radioverbinding. Ook dan wordt de motor automatisch in «traagloop» gebracht. De vleugels zijn ontworpen met een bijzonder groot draagvlak, zodat het toestel al zwevend zeer grote afstanden kan overbruggen zonder motor en het in geval van problemen een veilige landing kan uitvoeren.

De automatische piloot beschikt over een gyroscoop en een barometer. De gyroscoop zorgt ervoor dat het toestel steeds in horizontale positie komt wanneer de piloot zijn besturingssticks

loslaat. De barometer houdt het toestel op een vooraf bepaalde hoogte. De automatische piloot werkt rechtstreeks op de servo-systemen van de besturingsorganen, namelijk het hoogte- en het richtingsroer. De automatische piloot voert ook de cirkelvormige veiligheidskoers uit bij verlies van radiocontact. Er hebben zich nog geen problemen voorgedaan met de automatische piloot. Deze die door de landmacht wordt gebruikt, wordt internationaal door kenners als de beste in zijn prijsklasse beschouwd. Hij wordt bijvoorbeeld ook door Aerospatiale gebruikt voor de besturing van hun eigen drones.

De maximale ballast van de modelvliegtuigjes is niet vastgelegd. Voor de schietperiodes in Kreta wordt wel gevraagd dat zij twee rookpotten en vier infrarode flares kunnen meenemen.

De gebruikte brandstof, nitromethanol, werd in 1996 aangekocht bij de firma Avonds Scale Jets. De onderdelen voor de Ultima's werden gekocht bij verschillende leveranciers, die elk specialist zijn in hun domein. Ik wil de senator graag een lijst bezorgen van de firma's die het meest werden geraadpleegd.

Er werden enkel op een luchtmachtbasis in Frankrijk metingen uitgevoerd om het infrarode vermogen van de Ultima te bepalen. Indien de senator daarop doelt met zijn vraag over het richtsysteem, moet ik hem meedelen dat de resultaten van die metingen een vertrouwelijk karakter hebben en niet openbaar kunnen worden gemaakt. Van andere testen van richtsystemen zijn wij niet op de hoogte.

Er hebben zich twee crashes voorgedaan. De oorzaak ervan was het verlies van visueel contact met het modelvliegtuig tijdens het opstijgen ten gevolge van plots opkomende mist en lage bewolking.

Van de 26 afgevuurde Mistralraketten vernietigden er 21 het Ultima-doelvliegtuigje. Van de vijf niet-succesvolle vuren waren er drie te wijten aan een voortijdig ontploffen van de explosieve lading, namelijk reeds na drie seconden vlucht, en twee waren te wijten aan het feit dat de infrarode bron tijdens de vlucht van de Mistral bedekt geraakte. De doelen hebben geen enkel probleem gegeven. Inzake niet-succesvolle vuren blijft de landmacht binnen de marge van de Europese partners.

Er zijn vier luchtdoel drones gecrasht. De reden was het uitvallen van de motor tijdens de landing door de vrij extreme koude in Kreta, ongeveer 4 graden in combinatie met sterke rukwinden. Aanvankelijk vond Matra het laserreflecterend oppervlak van zowel de doelen Euromil als Ultima te klein. Na het uitvoeren van testen met de lasernabijheidsbuis werden beide doelen door Matra aanvaardbaar bevonden.

Op 28 mei 1997 werd tijdens schietoefeningen op een luchtdoel drone uitgerust met een Miss Distance Indicator de hoofdschakelaar getroffen. Het betreft hier een schakelaar van 5 mm op 30 mm, die alle elektronische elementen van de drone in de stroom bevoorraadt. De kans dat deze schakelaar tijdens de vlucht op een afstand van 1 000 m geraakt wordt, is uitermate klein. Dit is echter toch gebeurd en het toestel heeft automatisch een cirkelvormige en stijgende veiligheidskoers aangenomen totdat na ongeveer 10 minuten alle brandstof was opgebruikt. Aangezien de wind uit het noordoosten waaide, is de drone landinwaarts afgedreven met dezelfde cirkelvormige koers en op een akker geland. De akker, noch de drone, werden beschadigd. Er wordt gewerkt aan een systeem om dergelijke incidenten in de toekomst te vermijden.

De voorzitter. — Het woord is aan de heer Goris.

De heer Goris (VLD). — Mijnheer de voorzitter, volgens de minister worden de drones door het leger zelf gebouwd. Intussen werden er 129 drones vervaardigd. Volgens de minister staat het leger zelf voor de kosten in. Maar iemand moet toch het materiaal leveren voor de onderdelen en wordt hiervoor betaald. Hoe bepaalt de minister wie er voor een levering in aanmerking komt, hoe wordt de prijs vastgesteld?

Het antwoord van de minister is op dit stuk nogal vaag. Vroeger werden deze modelvliegtuigen aangekocht op basis van een aanbesteding. Het bedrijf met de beste prijs-kwaliteitsverhouding kreeg de offerte toegewezen. Nu is dat niet meer het geval. Bedrijven die vroeger in aanmerking kwamen voor dit soort aanbe-

stedingen of effectief drones mochten leveren, stellen zich vragen nu blijkt dat één officier en zijn entourage deze zaak naar zich toe hebben getrokken en voor 80 000 frank per stuk zelf drones vervaardigen. Nu is er geen controle meer op de aankoop van de onderdelen.

De minister zei dat de drones in het leger zelf worden vervaardigd, maar zei niet hoe dit precies gebeurt. Volgens de informatie waarover ik beschik kan de Ultima slechts een snelheid van 120 km per uur bereiken en niet van 200 km per uur zoals de minister beweerde. Bovendien kan het toestel slechts een afstand van 1 200 m afleggen en geen 2 à 5 km zoals de minister beweerde. Dit verklaart dat er bij de schietoefeningen al heel wat problemen waren. De firma Matra maakte opmerkingen omdat zij ontvreden was over het feit dat haar dure Mistralraketten werden afgevuurd op drones die niet snel of niet ver genoeg vlogen. Het snelheidsprobleem van de drone was vooral te wijten aan zijn ballast en ook aan het infrarood dat de drones moesten uitstralen om de Mistralraketten te lokken. Voor bepaalde vragen roept de minister de geheimhouding in. Volgens mijn inlichtingen zijn er in Frankrijk niet twee maar vier toestellen neergestort. In Kreta werden 14 van de 48 drones ter plekke vernietigd zonder dat zij evenwel door een raket werden getroffen. De minister haalt als omgevingsfactoren voor Frankrijk mist en bewolking aan en voor Kreta koude en rukwinden. Het is best mogelijk dat de klimatologische omstandigheden niet ideaal waren, maar ik meen dat de drones hiertegen bestand zouden moeten zijn.

Ik stel mij dus vragen bij hun artisanale makelij en ik zal dit aspect verder onderzoeken. De minister heeft het recente ongeluk in Lombardsijde bevestigd waarbij een drone landinwaarts vloog en op een akker is neergestort. Ik hoop dat er nooit een drone met nog brandstof aan boord op een woning zal vallen. Voorlopig laat ik het hierbij, maar ik zal de informatie die de minister mij heeft gegeven controleren, want ik wil dit dossier verder uitspitten.

De voorzitter. — Het woord is aan minister Poncet.

De heer Poncet, minister van Landsverdediging. — Mijnheer de voorzitter, ik heb nota genomen van de opmerkingen van de heer Goris. Ik kan natuurlijk geen andere gegevens en cijfers geven dan degene die het departement mij heeft bezorgd en zoals gezegd, bezorg ik hem de lijst van de leveranciers van de onderdelen.

De voorzitter. — Het incident is gesloten.

L'incident est clos.

VRAAG OM UITLEG VAN DE HEER VERREYCKEN AAN DE MINISTER VAN LANDSVERDEDIGING OVER «ZIJN RECENTE UITSPRAKEN TEGENOVER DE MEDIA»

DEMANDE D'EXPLICATIONS DE M. VERREYCKEN AU MINISTRE DE LA DÉFENSE NATIONALE SUR «LES DÉCLARATIONS QUE LE MINISTRE A FAITES À LA PRESSE»

De voorzitter. — Aan de orde is de vraag om uitleg van de heer Verreycken aan de minister van Landsverdediging.

Het woord is aan de heer Verreycken.

De heer Verreycken (VI. B1.). — Mijnheer de voorzitter, vorige week, vlak voor de vlucht van de minister naar het buitenland, gooide hij de gemeenschap nog enkele hapklare one-liners toe. Zijn kabinetmedewerkers kregen daarna de opdracht om één en ander te relativeren en om te verklaren dat het allemaal de schuld was van de VTM-journalist, die zijn woorden fout weergaf. Mijn persoonlijke ervaringen met de media zijn niet van die aard dat ik mij geroepen voel om hun verdediging onvoorwaardelijk op mij te nemen, maar in dit geval kon iedereen horen wat de minister zei en kon iedereen ook zijn irritatie vaststellen. Hij verwees naar drankmisbruik, naar racisme en naar fascisme.

Hij greep zijn waarschijnlijk beperkte geografische kennis aan om de Kempen die veertig kilometer verder liggen maar meteen bij de stad Antwerpen te voegen en dus meteen ook te spreken over een bruine pest die moet worden bestreden.

Dit alles werd aangezwegeld door een uitspraak van de Krijgsraad. Nadat foto's in een boulevardkrant verschenen werd er inderdaad een proces gevoerd tegen enkele leden van een parabataljon. De Krijgsraad sprak de betrokkenen vrij en wees daarmee ook de «obligate» pater Leman af.

Dan komt de minister op de proppen met een zeer bizarre procedure. Indien de para's ook in beroep worden vrijgesproken, eist hij — hij weet dat zijn vraag een eis is voor de militaire overheden — dat toch tuchtmaatregelen worden genomen. Een rechtbank spreekt vrij van racisme en de minister eist straffen omwille van racisme. Een sterker brevet van onbekwaamheid kan hij de Krijgsraad niet verlenen.

Is het dan niet aangewezen dat de minister, bijvoorbeeld in politieke milieus, aandringt op de behandeling van mijn wetsvoorstel van maart 1996 betreffende de bevoegdheden van de Krijgsraden? Hiermee kan een politiek antwoord worden gegeven op mogelijke werkingsproblemen, zonder dat een voogdijminister moet uithalen naar rechters en naar rechtsonderhorigen die zich niet kunnen verdedigen op dezelfde wijze als deze waarop de minister hen verdacht maakt. Het is trouwens een ongehoorde vorm van beïnvloeding en een aanfluiting van de scheiding der machten dat de minister, terwijl de beroepsprocedure hangende is, verklaart dat er racisme bestaat bij militairen. Tegelijk geeft hij daarmee voedsel aan de andere klachten wegens racisme van de genoemde pater Leman die eveneens door de rechtbank moeten worden beoordeeld.

De uitspraken van de minister wijzen ontgensprekelijk op bevoroordeling. Hij treedt hier eigenlijk op zoals de Franse Zonnekoning. Door middel van een zogenaamde *lettre de cachet* kon deze zijn wil opleggen aan de rechtbanken en kon hij rechterlijke beslissingen die hem niet bevielen, intrekken of wijzigen. Lodewijk XIV was bijvoorbeeld zo gebrand op de veroordeling van Nicolas Fouquet, dat hij met een dergelijke geheime instructie, met een *lettre de cachet*, een uitzonderingsrechtbank kon oprichten die enkel bevoegd was voor het opleggen van zware straffen. Toen die rechtbank Fouquet tot levenslange verbanning veroordeelde, greep Lodewijk in en zette de straf om in levenslange gevangenisstraf.

Ik vraag mij af of de minister met dit systeem, waarbij hij de rechtbanken wil beïnvloeden, misschien heimelijk ijvert voor de terugkeer van het Ancien Régime met pater Leman als intendant. Hierdoor kan hij mensen, zelfs na een vrijspraak, ongestoord verder beschuldigen en zelfs bekladden.

De minister moet toegeven dat politici een zeer eigenaardig normbesef hebben. Nog niet zo lang geleden kwam een gewezen minister in opspraak omdat hij een man, die later een kindermoordenaar bleek te zijn, vervroegd had vrijgelaten. De eerste minister weigerde eender welke sanctie in overweging te nemen want «de persaandacht was reeds sanctionerend genoeg». De paracommando's hebben ook heel wat persaandacht gekregen, maar zij werden toch vervolgd. Hoewel zij werden vrijgesproken, eist de minister verdere straffen. Van twee maten en twee gewichten gesproken: dit is een voorbeeld dat kan tellen.

Dit voorbeeld toont overigens ook aan dat de minister, mogelijk om een open-doekje te krijgen van een gedeelte van de publieke opinie of van enkele journalisten, er niet voor terugdeinst om zijn de facto minachting voor ondergeschikten te manifesteren. Vlaamse para's mogen blijkbaar worden beschuldigd van racisme en fascisme, maar het verslag waarop de minister zich beroept, hebben wij niet mogen inzien. Een samenvatting van het verslag werd reeds aan Belga bezorgd, maar de parlementsleden moeten het nog steeds stellen met vermoedens. Wanneer zal de minister dit bewuste verslag aan de betrokken commissies bezorgen? Indien uit dit verslag moest blijken dat zijn sneren, zijn slagen onder de gordel, onterecht waren, zal hij daaruit dan besluiten dat een minister die zich van dergelijke praktijken bedient, niet over de kwaliteiten beschikt om de voogdij over het leger uit te oefenen?

Terloops wijs ik erop dat dezelfde zogenaamd racistische para's in het recente verleden wel degelijk in Rwanda wilden blijven om de volkerenmoord een halt toe te roepen, doch dat de politici hen daartoe de slagkracht ontzegden en hen uiteindelijk terugriepen. De minister mag zelf invullen op wie de verdenking van racisme eigenlijk moet rusten.

Paracommando's werden in het verleden steeds ingezet op de gevaarlijkste plaatsen en zij kregen de moeilijkste opdrachten toebedeeld. Zij oogstten telkens lofbetuigingen bij gelukte evacuaties of reddingsopdrachten, maar moesten, ook als groep, goedkope kritiek slikken bij individuele misstappen.

Ik meen dat een voogdijminister zich niet mag aansluiten bij die goedkope kritiek en zeker niet bij die veralgemening. Legereenheden zijn immers afspiegelingen van de maatschappij, met de goede en slechte kanten, met de goede en slechte enkelingen. Elke verzameling van mensen, ook het Parlement en de regering, is een afspiegeling van de maatschappij. Zal de minister, wanneer een minister een pint te veel drinkt, meteen ook alle regeringsleden stigmatiseren als regelrechte drankorgels? Wat zal de minister doen wanneer een van zijn collega's er door de media van wordt beticht contacten te onderhouden met minderjarige jongens op het Fontainasplein? Zal hij hieruit afleiden dat de hele regering een pedofiele bende is? Deze neiging tot veralgemenen siert de minister in geen geval.

Ik heb trouwens ook problemen met het racistische trekje van de minister, waardoor hij de problemen uitsluitend bij een Vlaamse eenheid situeert. Van Flawinne, heeft hij blijkbaar nog nooit gehoord. Ik heb vernomen dat de minister Tielen al lang wilde sluiten en dat hij nu meent een ideale stok te hebben gevonden om de hond te slaan.

Ik hoop uit de grond van mijn hart dat de minister geen Servische plannen heeft en dat hij niet poogt om het hele wapenarsenaal in Wallonië onder te brengen, wat reeds gebeurde met de F16's, noch dat hij probeert de Vlamingen opnieuw in de rol van kanonnenvlees te dringen.

Wat de uitlatingen van de minister betreft, verneem ik graag wat hij bedoelt met «bruine pest». Is dit een typisch Waalse uitdrukking, bedoeld om Vlamingen te kwetsen of te stigmatiseren? Verwijst de minister met deze uitdrukking naar degenen die van hun democratische rechten gebruik maakten en kozen voor een politieke partij die meer stemmen haalde dan de PSC en die zich volkomen legitiem aan het oordeel van de kiezers onderwierp? Verwijst hij naar een partij die zetelbedreigend is voor de kleinere PSC en de andere gewoontepartijen, en die daarom moet worden bestreden?

Waarom greep de minister met het scheldwoord «fascisten» terug naar een term van vijftig jaar geleden, die alleen verwijst naar een politieke stroming in Italië die hier nooit aan de orde is geweest?

Wanneer de minister volgens een rapport dat wij niet mogen inzien, op de hoogte is van racisme — een bij wet beteugeld misdrijf — waarom gaat hij dan niet naar de procureur en beperkt hij zich tot gratuite sneren tegenover de pers, tegenover mensen die zich niet mogen verdedigen op straffe van onmiddellijke beëindiging van elke carrièremogelijkheid?

Is het niet aangewezen dat een onderzoek wordt gedaan naar de wijze waarop politici, ministers, de goede werking van het leger eerder bemoeilijken dan bevorderen? Het rapport daarover hoeft niet geheim te zijn. Is het niet aangewezen dat wordt onderzocht of de frustraties bij sommige legereenheden — ik denk hierbij niet alleen aan paracommando's — niet worden gevoed door het onbegrip van bevooroordeelde politici voor de heel moeilijke werkomstandigheden bij humanitaire operaties?

Al deze vragen monden uit in één enkele vraag. Wanneer stapt de minister op? (*Applaus.*)

De voorzitter. — Het woord is aan minister Poncelet.

De heer Poncelet, minister van Landsverdediging. — Mijnheer de voorzitter, deze week heb ik twee verklaringen afgelegd. Op maandag heeft mijn kabinet een persmededeling verspreid naar aanleiding van de uitspraak van de Krijgsraad in de zaak van twee paracommando's die vervolgd werden voor slagen en verwondingen ingevolge gebeurtenissen in Somalië in 1993. Op dinsdag heb ik voor twee televisiestations uitspraken gedaan in verband met het rapport dat ik aan generaal Schoups gevraagd heb inzake recrutering, opleiding, training en operaties van de brigade paracommando.

Mijnheer de voorzitter, hierbij maak ik u de persmededeling en de transcriptie van het interview over. Zoals u zult kunnen vaststellen, werden uit de combinatie van die twee elementen besluiten getrokken die niet alleen voorbarig waren, maar bovendien de bal volledig missloegen. Ik betreur dit ten zeerste, vooral omdat op deze manier mijn opinie niet op een correcte wijze werd weergegeven, wat in de militaire gemeenschap grote beroering heeft gewekt.

Ik heb er dan ook aan gehecht om reeds enkele uren na mijn terugkeer uit de Verenigde Staten, delegaties van alle eenheden van de brigade paracommando te verzamelen in het hoofdkwartier in Heverlee. Voor de vertegenwoordigers van al deze eenheden heb ik mijn standpunt uiteengezet.

Mijnheer de voorzitter, ik bezorg u hierbij tevens een kopie van de toespraak die ik aldaar heb gehouden.

Ten slotte wil ik antwoorden op de vraag wat ik met «bruine pest» bedoel. Daarmee bedoel ik het ondemocratische gedachtengoed van extreem rechtse signatuur met een racistische inslag, waarvan het fascisme een concrete uitdrukking was. Dit gedachtengoed zal ik in de strijdkrachten waarvoor ik verantwoordelijk ben, maar ook op een breder maatschappelijk vlak kordaat blijven bestrijden.

Het rapport-Schoups is een intern rapport van de strijdkrachten. Ik zal het ten gepaste tijde bekendmaken.

De voorzitter. — Het woord is aan de heer Verreycken.

De heer Verreycken (Vl. Bl.) — Mijnheer de voorzitter, ik stel vast dat minister Poncelet toch iets van landsverdediging heeft opgestoken: hij heeft namelijk geleerd hoe hij zich strategisch dient terug te trekken.

Hij heeft geleerd hoe men de verklaringen aan de media die hij wel aan u, maar niet aan mij als vraagsteller heeft bezorgd, dient te duiden en te interpreteren, door te wijzen op het verkeerd samenslakken ervan in de berichtgeving. Wie de beelden heeft gezien, weet dat er van een foutieve lay-out geen sprake kan zijn. Het betreft hier geen journalistieke teksten, maar ministeriële uitspraken.

Naar mijn mening over het verslag-Schoups wordt niet gevraagd, maar ik neem er geen genoegen mee. Het stoort mij tevens zeer erg dat de minister meent dit rapport slechts ten gepaste tijde aan de parlementsleden te moeten meedelen, terwijl hij er zich precies op beroept om uitspraken te doen in de pers en om overleg te plegen met de betrokken eenheden. De bevoegde Kamer- en Senaatscommissies dienen als eerste in dit rapport inzage te krijgen, lang vóór de persverklaringen en vóór de gratuite sneren aan ondergeschikten die zich niet kunnen verdedigen.

Uit dit antwoord blijkt de arrogantie van de macht voor meer dan honderd procent. Ik blijf dan ook zeer sterk staan achter het laatste punt van mijn vraag om uitleg.

De voorzitter. — Het incident is gesloten.

L'incident est clos.

VRAAG OM UITLEG VAN DE HEER HOSTEKINT AAN DE MINISTER VAN LANDSVERDEDIGING OVER «HET RACISME IN HET LEGER»

DEMANDE D'EXPLICATIONS DE M. HOSTEKINT AU MINISTRE DE LA DÉFENSE NATIONALE SUR «LE RACISME À L'ARMÉE»

De voorzitter. — Aan de orde is de vraag om uitleg van de heer Hostekint aan de minister van Landsverdediging.

Het woord is aan de heer Hostekint.

De heer Hostekint (SP). — Mijnheer de voorzitter, u zult begrijpen dat ik het probleem van het racisme in het leger op een volkomen andere wijze benader dan de woordvoerder van een racistische partij.

Het vonnis van de Krijgsraad is niet onopgemerkt voorbijgegaan. De vrijspraak van de twee para's deed tot ver buiten onze landsgrenzen een golf van protest ontstaan en heeft het imago van ons land in het buitenland zeker geen goed gedaan.

Het roosteren van een Somalisch jongetje boven een vuur werd door de rechtbank afgedaan als een onschuldig spelletje. De militaire rechtbank volgde de stelling van de krijgsauditeur dat er geen doodsb bedreigingen waren, laat staan schendingen van het oorlogsrecht. Tot ontsteltenis van velen, en in het bijzonder van het Centrum voor Gelijke Kansen en Racismebestrijding, werden de argumenten voor het racistische karakter van de wandaden gewoonweg van tafel geveegd.

Het centrum had zich burgerlijke partij gesteld en dat was een primeur. Het was van oordeel dat racistische motieven een doorslaggevende rol hebben gespeeld bij de feiten waarvoor de militairen werden vervolgd. Doordat de krijgsauditeur de wandaden van de para's in verschillende processen opsplijste, werd het bovendien onmogelijk algemene uitspraken te doen over racisme bij de Belgische troepen in het algemeen, de brigade paracommando of het derde bataljon para's uit Tielen in het bijzonder.

Dat de Krijgsraad zijn vonnis motiveerde met de uitspraak dat de vrijspraak slechts slaat op de twee betrokken para's en niet op een bataljon, een eenheid of het leger in zijn geheel, neemt het vermoeden niet weg dat er tijdens de excessen in Somalië racistische motieven hebben gespeeld. Na de vakantie komen er trouwens nog processen met nog meer elementen die wijzen op racistisch gedrag. Zo is er het dossier van een sergeant die een Somalische Islamitische jongen verplichtte varkensvlees te eten. De onderofficier heeft trouwens een dagboek dat volstaat met racistische taal en uitdrukkingen.

Dat de bevoegde officieren tegen deze racistische spelletjes niet optraden en niets ondernamen om dergelijke onduidelijke wandaden van para's en onderofficieren te verhinderen, bevestigt het vermoeden dat dergelijk gedrag reeds langer bestaat, dat het hier geen alleenstaande feiten betreft, maar dat de houding van de betichten integendeel kadert in een algemene sfeer van racisme bij de troepen.

Het versterkt bovendien het idee dat deze mentaliteit is doorgedrongen in zowat alle echelons van het leger. Het lijkt erop dat men kost wat kost wil vermijden dat dit als structureel probleem aan de orde wordt gesteld.

Vanaf de onthulling van de feiten in Somalië heeft minister Poncelet een rechtlijnige houding aangenomen. Hij deelde de sterke verontwaardiging die leefde bij de publieke opinie over het gedrag van de troepen in de vredesoperatie *Restore Hope* en dreigde er zelfs mee het hele bataljon para's in Tielen op te heffen, zoals dat overigens in het buitenland is gebeurd voor vergelijkbare feiten. Ik verwijs naar de Canadese strijdkrachten.

De minister sloot evenmin uit dat er sancties zouden volgen tegen hogere officieren die de leiding over de para's in Somalië hadden.

De minister liet zich ook ontvallen dat hij er niet voor zou terugdeinzen om alle noodzakelijke maatregelen te nemen, maar hij zou deze pas bekendmaken na de uitspraak van de Krijgsraad.

Inmiddels heeft de minister dit met de nodige verve gedaan. Ik verheer niet dat ik voor deze moedige houding bewondering heb. Zijn verklaring van vorige week dinsdag heeft de uitspraak van de Krijgsraad zelfs in zeer ruime mate overstemd. De minister is zich er al langer van bewust dat de militairen beter moeten worden opgeleid, dat de opleiding in het teken moet worden gesteld van de nieuwe opdrachten van het leger en hij heeft met het gelasten van een diepgaand onderzoek al impliciet toegegeven dat er wel degelijk een probleem is.

Met het recente citeren uit het intern rapport-Schoups heeft de minister dit standpunt op zijn minst bevestigd. Zich baserend op het onderzoeksrapport van generaal Schoups, concludeerde de minister dat er bij de paracommando's wel degelijk problemen zijn wat betreft opleiding, drank en discipline. Vooral het derde parabataljon uit Tielen werd hierbij geïmpliceerd. In het bataljon zou een extreem rechtse, zelfs racistische en fascistische sfeer heersen. De minister aarzde zelfs niet de woorden «bruine pest» in de

mond te nemen. Tevens maakte hij zijn voornemen bekend om dergelijke racistische en fascistische tendensen in het leger te bestrijden.

De verklaringen van de minister zijn tegelijk moedig en hoopgevend. Op die manier weigert hij toe te geven aan de corporatistische reflex van de legerleiding, die de zogenaamde «incidenten» met de para's in Somalië relatieveert. Bovendien suggereert minister Poncelet om tegen één van de vrijgesproken para's statutaire maatregelen te nemen.

Dat de minister ervan overtuigd is dat het leger met een racismeprobleem kampt, mag ook blijken uit het feit dat hij de samenwerking met het Centrum voor Gelijke Kansen en Racismebestrijding in de toekomst wil stimuleren.

Nauwelijks waren de sterke verklaringen van minister Poncelet uitgesproken of ze werden door de legerleiding met evenveel zwier genuanceerd. Het hoofdkwartier in Evere reageerde verontwaardigd en verbouwereerd. Generaal Schoups zelf zwakte de conclusies van minister Poncelet sterk af. De legervakbonden laakten op hun beurt de demagogische verklaringen. Het kabinet van Landsverdediging liet doorschemeren dat het rapport-Schoups helemaal niet zo categoriek is als de minister deed uitschijnen en dat de uitspraak van de minister over «de bruine pest» niet gebaseerd is op dit rapport. Uiteindelijk slipte de minister, geschrokken door de felle reacties, een deel van zijn verklaringen die volgens hem opgeklopt en verdraaid waren, in.

Als het herhaaldelijk voorkomt dat individuele soldaten zich misdragen, dan zit het echte probleem ons inziens hogerop en zeker niet in de eerste plaats bij de gewone soldaten. Het probleem situeert zich bij de officieren die de soldaten moeten opleiden en die elke dag leiding moeten geven. Helaas moeten wij opnieuw vaststellen — dat geldt ook voor andere sectoren in het land, onder meer voor de magistratuur en de diplomatie — dat er mensen op zeer hoge functies hun job niet behoorlijk doen. Deze zaak heeft de publieke opinie, niet alleen in ons land maar in heel Europa, zodanig aangegrepen dat ze volledig moet worden uitgespit. De bevolking heeft opnieuw alle reden om te denken dat het een illusie is dat het gerecht, zeker een militaire rechtbank, de waarheid zal achterhalen.

De milde uitspraak van de Krijgsraad legt volgens ons de verantwoordelijkheden in het geheel niet vast. Het gaat hier immers niet om wandaden van enkele individuen. Men moet nagaan wie daarvoor verantwoordelijk is. Het mag niet de bedoeling zijn alleen de kleine garnalen te pakken en de grote chefs de dans te laten ontspringen.

De heer Goris stelde daarnet een vraag om uitleg in verband met de legeraankopen. Nu ben ik helemaal geen specialist inzake defensie en nog minder inzake legeraankopen. Toch meen ik dat wat er nu in het leger gebeurt en in het recente verleden gebeurd is allemaal het gevolg is van fouten van voorgangers van de minister van Landsverdediging. Die zijn in de gouden jaren 60 en in de jaren 70 en 80 enkel uitgeweest op grootse aankopen van vele miljarden, die tot allerlei schandalen hebben geleid. Alle ministers van die tijd, van welke strekking dan ook, bekommerden zich enkel om het materieel en nooit om de gewone soldaten of om hun opleiding. Degenen onder ons die, zoals ik, in de jaren 70 een militaire opleiding hebben gevolgd, weten wat voor mentaliteit er toen algemeen in het leger heerste. Ik hoop dat minister Poncelet, die reeds verscheidene keren heeft getoond dat hij zijn verantwoordelijkheden wil opnemen, dit ook zal doen bij de huidige personeelsproblemen in het leger.

Ik wil de minister hieromtrent volgende vragen stellen. Handhaaft hij zijn verklaring dat er in het leger een racismeprobleem bestaat? Erkent hij dat dit een structureel probleem is en, zo ja, welke conclusies koppelt hij daaraan met betrekking tot de verantwoordelijkheden van de hogere officieren?

Welke conclusies trekt de minister uit het rapport-Schoups?

Welke maatregelen overweegt de minister met betrekking tot het derde bataljon van Tielen? Hoe zal hij de racistische en fascistische tendens daar aanpakken?

Zal de minister, ten slotte, contact opnemen met de Somalische slachtoffers of hun families en hen een financiële schadevergoeding naar Belgische maatstaven aanbieden? (*Applaus.*)

De voorzitter. — Het woord is aan de heer Goris.

De heer Goris (VLD). — Mijnheer de voorzitter, in het kader van dit debat zou ik nog een korte opmerking willen maken en een bijkomende vraag aan de minister van Landsverdediging willen stellen. Ik wil afstand nemen van de extreme bewoordingen van de heer Verreycken en wens mij, gedeeltelijk althans, aan te sluiten bij de heer Hostekint die het had over eventuele laakbare fascistische, racistische of nazistische praktijken in het Belgisch leger. Uiteraard is de paracommandobrigade geen kleuterklas, maar fascisme, racisme en nazisme moeten ver van onze krijgsmacht worden gehouden.

Volgens mij is de heer Poncelet geen slecht minister van Landsverdediging. Toch was ik ontgoocheld toen ik hem enige tijd geleden op VTM zag. Hij voerde daar een zware aanval uit op de krijgsmacht, op zijn eigen departement. Zo ken ik de minister niet. Vooral het algemene karakter van de aanval stoorde mij.

Het spreekt voor zich dat wij allemaal erop rekenen dat de minister individuele gevallen van strafbare praktijken hard aanpakt. De minister beschikt daarvoor over de noodzakelijke autoriteit. Hij kan als hoofd van de Defensie administratieve straffen opleggen aan bepaalde elementen binnen het leger en kan zelfs, indien nodig, een bataljon ontbinden.

Het feit dat de minister tijdens de televisie-uitzending zijn kritiek zo veralgemeend heeft mij dus ontgoocheld. Ik reken erop dat hij opnieuw iets genuanceerder wordt. Blijkbaar is dat vandaag zo en dat komt de verschillende onderdelen van de krijgsmacht ten goede. Het is immers onaanvaardbaar dat, na het magistratenkorps en de politici, nu ook de krijgsmacht onder vuur wordt genomen en in zijn totaliteit negatief wordt beoordeeld. Volgens mij zijn er onder de militairen vele officieren, onderofficieren en soldaten die elke dag opnieuw naar best vermogen hun taak trachten te vervullen. Het merendeel van onze soldaten oefent zijn taak met de beste bedoelingen uit en verdient geen algemene aanval op het leger.

Dit neemt niet weg dat de minister de excessen die niet door de beugel kunnen, hard en meedogenloos moet aanpakken om te streven naar een onberispelijke strijdmacht.

M. le président. — La parole est à Mme Willame.

Mme Willame-Boonen (PSC). — Monsieur le président, il est des demandes d'explications composées d'injures et d'amalgames qu'il vaut mieux décider d'ignorer en raison du ton indécent et arrogant qui nous rappelle des temps heureusement révolus. Hélas, un tract récemment distribué dans la Région bruxelloise nous ramène à la triste réalité d'une telle arrogance. Aussi, je profite de la demande d'explications de M. Hostekint pour m'exprimer sur le sujet.

Le ministre de la Défense nationale a pris ses responsabilités et vient de préciser son attitude. Il sera encore amené à le faire en réponse à M. Hostekint. Mon groupe lui fait confiance concernant la manière dont il a géré et continuera à gérer un dossier délicat et difficile, à propos duquel il est aisé de parler de scandale dans un sens comme dans l'autre, devant une opinion publique tellement fragilisée par les événements qui ont récemment secoué la Belgique. Je ne pouvais me taire après avoir entendu certains propos tenus cet après-midi au Sénat.

De voorzitter. — Het woord is aan de heer Verreycken.

De heer Verreycken (VI. Bl.). — Mijnheer de voorzitter, ik ben geen fervent verdediger van de krijgswaarden. Mijn uitspraken in het dossier-Laplace en mijn eigen wetsvoorstel zijn terzake duidelijk. Ik heb vragen bij de werkwijze van de krijgswaarden.

De uitspraak van vorige week waarnaar de heer Hostekint verwees, ging echter over het feit dat een foto niet als bewijsmateriaal kan dienen. Dit is niet hetzelfde als stellen dat de Krijgswaarden heeft gezegd dat het een onschuldig spelletje was. Zij hebben gezegd dat één foto geen bindend bewijsmateriaal is.

Indien er inderdaad nog processen komen, dan betreurt ik des te meer de uitspraken van de minister. Nu reeds krijgswaarden dirigeren in een richting die het beleid, de minister, welgevallig zijn,

terwijl de beroepsprocedure voor het ene proces hangende is en terwijl nog andere processen worden aangekondigd, lijkt mij een beïnvloeding. Dit moet worden afgewezen.

In de persmededeling van de minister staat te lezen: «In ons land is iedereen vrij te denken wat hij wil. De sterkte van ons democratisch systeem bestaat erin iedereen toe te laten zijn eigen gedachte te hebben.» De minister verwijst verder naar een «gevaarlijke veralgemening». Hij noemt dit een «simplistische gedraging waarvan militairen soms zelf het voorwerp zijn». Dat was deze voormiddag in zijn onderhoud met de militairen.

Ik kan hier alleen maar bij aansluiten, maar vraag mij af of het dan wel aanvaardbaar is dat zo'n simplistische veralgemeningen door collega Hostekint nog breder worden uitgesmeerd. Hij had het immers niet enkel over het regiment paracommando, maar zegde dat er een algemene sfeer van racisme bij de troepen is. Nog meer veralgemenend kan niet. Al wat kaki of grijs of blauw of eender welke kleur draagt, is racistisch. Ik denk dat dergelijke veralgemening onder de afkeuring valt waarover de minister het deze voormiddag had in zijn uiteenzetting voor de brigade paracommando in Heverlee.

Er is hier al enkele malen verwezen naar het rapport-Schoups. Volgens mij gaat het hier om een «geschoept» rapport, zoals men dat in het dialect zegt. Het werd gestolen, maar een aantal collega's hebben het blijkbaar wel gelezen, aangezien zij ernaar verwijzen. Dus neem ik aan dat zij het op één of andere wijze gestolen hebben. Ik zou het nochtans graag zelf lezen.

Wanneer er, zoals hier reeds enkele malen is opgemerkt, bij de hogere officieren problemen zijn, moeten wij toch vaststellen dat de minister de hogere officieren benoemt. De minister draagt hier de volledige verantwoordelijkheid, net zoals hij verantwoordelijk is voor de benoemingen van zijn voorgangers, indien er tenminste enige rechtlijnigheid in het beleid is. Hij moet dus niet uithalen naar de manschappen, die die hogere officieren niet hebben benoemd. Hij moet alleen uithalen naar zijn eigen diensten.

De heer Hostekint merkte op dat hij niets van defensie afweet. Uit respect voor een van de vroegere opdrachten van de senaatsvoorzitter, durf ik niet te zeggen dat hij dan uitermate geschikt is voor de functie van minister van Landsverdediging. Ik houd mij in, maar het blijft door mijn achterhoofd spoken.

Indien de minister het leger niet verder wil ontmantelen, verbrokkelen, tegen elkaar opzetten en opzadelen met «schoonmoeders» zoals pater Leman, dan wil ik toch graag weten wat hij gaat doen om de para's uit Tielen hun waardegevoel terug te geven. Indien zij hun waardegevoel als groep verder verliezen, zijn zij moeilijk inzetbaar bij opdrachten waarbij zij als een samenhangend geheel moeten functioneren zonder dat ze elkaar verdachtmaken en zonder dat ze permanent worden beïnvloed door «schoonmoeders». Ik meen dat zij er als groep recht op hebben dat de minister hen terug in hun waarde herstelt. Wat zal de minister daarvoor doen? (*Applaus.*)

M. le président. — La parole est à M. Desmedt.

M. Desmedt (PRL-FDF). — Monsieur le président, jeudi après-midi, je poserai une question orale à M. le ministre de la Justice au sujet des conséquences à tirer, sur le plan de l'organisation des juridictions militaires, du récent jugement du Conseil de guerre de Bruxelles.

Si je partage l'essentiel de l'intervention de notre collègue Hostekint, je tiens à préciser que l'on ne peut systématiquement généraliser les problèmes de racisme pouvant se poser à l'armée.

Par contre, la façon dont vous avez abordé cette question, monsieur le ministre, est quelque peu ambiguë. Ainsi, on constate certaines différences entre les déclarations que vous avez faites à la presse la semaine dernière et la réponse que vous avez apportée à la demande d'explications de M. Verreycken tout à l'heure.

Je dois vous avouer que j'ai été déçu de la brièveté et du caractère sommaire de votre réponse aux questions de M. Verreycken. Certes, je ne partage pas le fond de son intervention, mais j'estime qu'une demande d'explications parlementaire mérite une réponse un peu plus complète que celle que vous avez donnée.

Un problème sérieux se pose dans la mesure où vous faites état d'un rapport interne, à savoir le rapport Schoups. Vous arguez du fait qu'il s'agit d'un document interne pour ne pas le communiquer au Parlement. Dans ces conditions, il me semble difficile d'en faire état dans les médias pour préparer les éventuelles décisions que vous pourriez prendre. De plus, l'intéressé, M. Schoups, semble dire que l'on a tiré de son rapport des conclusions qui n'y figurent pas. Nous nous trouvons dès lors dans une situation difficile et il est souhaitable que les choses soient clarifiées.

Si un problème de racisme se pose dans certaines unités militaires, il convient de le traiter avec vigueur mais la méthode que vous avez suivie, consistant à faire des déclarations fracassantes à la presse, et, huit jours plus tard, à faire marche arrière devant le Parlement ne me semble pas être la plus judicieuse.

Vous pouvez bien sur répondre — c'est la formule classique des ministres en difficulté — que les journalistes ont déformé vos propos, mais en l'occurrence certaines interviews ont été diffusées à la télévision.

Je ne m'insurge pas sur le fond de vos propos de la semaine dernière mais je regrette que votre position d'aujourd'hui ne soit plus aussi nette. De plus, l'auteur du rapport auquel vous faites allusion semble en tirer d'autres conclusions. Je souhaiterais dès lors que, sans dévoiler le contenu du rapport si vous estimez que le moment est malvenu, vous explicitiez les éléments sur lesquels vos déclarations de la semaine dernière étaient basées.

M. le président. — La parole est à M. Poncelet, ministre.

M. Poncelet, ministre de la Défense nationale. — Monsieur le président, j'ai pris la peine tout à l'heure de vous transmettre à l'attention de tous les sénateurs intéressés, le *verbatim* complet des propos que j'ai tenus soit au cours des interviews que j'ai accordées, soit lors de mes communiqués de presse, de façon à ce que chacun, aussi bien en ce qui concerne mes déclarations de la semaine dernière que l'exposé que j'ai développé ce midi devant les paracommandos, puisse se faire une opinion des termes utilisés et des conditions dans lesquels ils ont été prononcés.

Il est important que chacun puisse faire la part des choses et apprécier, à leur juste valeur, les propos que j'ai tenus à chaque occasion et que je ne renie nullement.

Quelles sont les propositions figurant dans le rapport Schoups ? Ce fut précisément l'objet d'une rencontre que j'ai eue ce midi avec les paracommandos. C'était pour moi un premier entretien sur ce sujet et je souhaiterais en avoir prochainement un deuxième afin de poursuivre la réflexion.

Ik overweeg inderdaad een onafhankelijk onderzoek te laten verrichten naar het bestaan van racisme in het leger. Ik ben van plan een enquête in die zin te laten uitvoeren. Hierbij is een belangrijke rol weggelegd voor het Centrum voor Gelijke Kansen, de leerstoel Gedragswetenschappen van de Koninklijke Militaire School, het Centrum voor Crisispsychologie en het selectiecentrum van de Krijgsmacht.

Het eventuele verdere gevolg dat zal worden gegeven aan de zaak van de Somalische slachtoffers, valt buiten mijn bevoegdheid als minister van Landsverdediging.

C'est d'ailleurs aussi le cas en ce qui concerne la Cour militaire. J'ai noté que M. Desmedt n'a pas évoqué ce problème à propos duquel je n'exerce aucune responsabilité.

Enkele weken geleden heb ik generaal Schoups opgedragen een grondig onderzoek uit te voeren naar mogelijke tekortkomingen in de brigade paracommando. Het rapport werd mij onlangs overhandigd. Het behandelt een aantal domeinen, zoals de selectie en de recrutering, de opleiding, de training en de operaties.

Lors de mon interview, j'ai fait référence aux trois sujets envisagés par le général : la formation, la lenteur de certaines procédures disciplinaires établies à l'époque de la conscription et l'alcoolisme. Le lendemain, j'ai lu dans la presse que ce dernier problème était omniprésent dans toutes les forces armées. Or, je n'ai — à aucun moment — utilisé cette expression. Je pense qu'il s'agit d'un problème parmi d'autres.

Quoi qu'il en soit, ce rapport interne est actuellement en discussion au sein des forces armées. Je souhaite qu'il aboutisse à un certain nombre d'améliorations nécessaires. En effet, je tiens à mener cette réforme de la formation à son terme.

J'entends aussi gérer les problèmes de discipline et de mesures statutaires au sein des forces armées.

Enfin, je désire traiter de manière générale la question des boissons alcoolisées qui, dans certains cas particuliers, créent des difficultés.

De voorzitter. — Het woord is aan de heer Hostekint.

De heer Hostekint (SP). — Mijnheer de voorzitter, de minister heeft mijn vragen gedeeltelijk beantwoord. Hij geeft alleszins blijk van zijn wil om de problemen in het leger te verhelpen. Ik ben mij ervan bewust dat het gaat om problemen die overal in onze samenleving voorkomen. Alcohol- of drugsproblemen bestaan ook in de rest van de maatschappij.

Ik wil even reageren op de kritiek die werd geuit naar aanleiding van sommige van mijn uitspraken in mijn vraag om uitleg. Het lag zeker niet in mijn bedoeling de gewone soldaten aan te vallen. Het gedrag van de gewone soldaten is het rechtstreekse gevolg van hun opleiding en van sommige instructies die zij ontvangen. De heer Ceder heeft hiervan horen getuigen in de Rwanda-commissie. Sommige bevelen die aan de para's in Rwanda werden gegeven, roepen vragen op. De oorzaak van de problemen die hier aan de kaak worden gesteld, ligt vooral bij de legerleiding en uiteindelijk ook bij de verantwoordelijke minister. Vorige ministers van Landsverdediging hebben hun verantwoordelijkheid niet op zich genomen. De wet werd gedicteerd door de legerofficieren.

Ik stel met genoeg vast dat de huidige minister van Landsverdediging wel de wil heeft om zijn verantwoordelijkheid op zich te nemen, zelf de beslissingen te nemen en deze op te leggen aan de legerleiding. Met zo'n beleid kan de minister in elk geval rekenen op de steun van de SP-fractie van de Senaat.

De voorzitter. — Het incident is gesloten.

L'incident est clos.

Dames en heren, onze agenda voor vandaag is afgewerkt.

Notre ordre du jour est ainsi épuisé.

De Senaat vergadert opnieuw donderdag 10 juli 1997 om 10 uur.

Le Sénat se réunira le jeudi 10 juillet 1997 à 10 heures.

De vergadering is gesloten.

La séance est levée.

(De vergadering wordt gesloten om 16.55 uur.)

(La séance est levée à 16 h 55.)